

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

A husvétii pártkongresszushoz

Írta: GÖNDÖR FERENC

Husvét ünnepe tartja ezidei kongresszusát Magyarország szervezett munkássága. A magyar munkásságnak nevezetes napja szokott lenni minden időkben a kongresszusi nap és valamikor magunk is örvendeztünk, lelkesedtünk és haragudtunk a régi képviselőház üléstermében a kongresszusi padosok között. Az ideai kongresszuson, fájdalom, rajtunk kívül álló okokból, nem igen jelenhetünk meg, aminthogy öt esztendő óta nem jelenhetünk mi meg a magyar munkásság színe előtt és nem vehetünk mi részt ennek a munkásságnak semminemű életmegnyilvánulásában. Kizártak, elűldözöttek, hazátlanak vagyunk, akiknek fáj szíve mégis, mégis ott fog dobogni a kongresszusi teremben, husvét vasárnapján, amikor is a szervezett munkásság küldöttei bizonyára mi helyettünk is el fogják mondani mindazt, ami abban az országban, arról a kormányzatról és — igen — arról a szociáldemokrata pártvezetőségről és parlamenti frakcióról elmondható. De mert minden a mai szomorú viszonyok között nem mondható el mégsem, engedjék meg nekünk, szegény kihajszoltaknak, elűldözötteknek, akiknek valamikor mégis csak volt valami közünk a magyar munkásság ügyéhez és akiknek szíve ma is változatlanul összedobban ennek a munkásságnak — tudjuk — ma is hűséges, meleg szívvel, hogy itt, a száműzetésben, a bujdosóknak ezen egyetlen megmaradt szerény pódiumán elmondhassuk mindazt, amit érzünk, hiszünk és gondolunk, ami fásult és elszoruló szívünket nyomja és amit lehet, hogy akkor is elmondanánk, ha nemcsak szolidáris érzéseinkkel, testvéri hűségünkkel és egész lelkünkkel, hanem ha fizikailag is ott lehetnénk a szociáldemokrata párt husvétii kongresszusán. Tehát mi, tisztelt elvtársak, valahogy így beszéljünk, ha hozzatok szólhatnánk:

Ötödik esztendeje van elmúlóban már annak, hogy a szervezett magyar munkásságnak jóhiszemű, de téves utakon járó kísérlete a szocialista állam megteremtése iránt, összeomlott. Ennek a kísérletnek a szervezett munkásság jóhiszemű, jószándéku, becsületes forradalmár tényezője volt, valamint túlnyomó nagy számban jószándéku szereplői voltak a diktatúrának a szervezett munkásság régi, kipróbált vezetői. Voltak, persze, a proletárforradalomnak lelkiismeretlen, és minden megvetésre érdemes kalandorai is, de ezek majdnem kivétel nélkül azoknak soraiból kerültek ki, akiknek vagy sohasem volt közük a munkásmozgalomhoz, vagy akiket kilökött magából a munkásmozgalom. A szociáldemokrata munkásság az ő régi vezéréivel egyetemben úgy teljesítette forradalmi kötelességét, hogy igyekezett menteni a menthető értékeket és hatalmas gátlója volt az ugynevezett vörös terrornak, amelyből, hogy nem lett komoly és egyetemes pusztító orkán, az a józan magyar munkásság érdeme marad minden időkben. Mindamelletl nincsen okunk tagadni azt, hogy a

legnagyobb történelmi ballépés volt a győzelmes októberi forradalom alapjáról lesiklani és megcsinálni a szerencsétlen véget ért proletárforradalmat. A jövődő történetírója fogja megállapítani a miénknél több objektivitással, hogy vajjon feltartóztatható lett volna-e a második forradalom, de azt már mi is beismerhetjük nyugodtan, hogy végzetes szerencsétlenség volt a diktatura torz kísérletébe belemenni, aminthogy minden diktatura magában hordja a pusztulás csiráját. Szerencsétlenség volt tehát és helytelen dolog volt letérni a demokrácia útjáról és résztvenni a proletárdiktatúrában, de akik szociáldemokrata módon vettek benne részt, akik forradalmár kötelességüket úgy teljesítették, mintahogy azt mi teljesítettük, azoknak nincs okuk szégyelni részvételüket, azoknak nincsen semmi letagadni valójuk, azok büszkén vállalhatják mindazt, amit tettek és a diktatura egész ideje alatt példátlanul gyáva magyar polgárság, a későbbi fehér terrorista hősök részéről semmiféle számonkérést vagy felelősségrevonást elvárni nem tartoznak.

Tehát tisztelt elvtársak, öt esztendő után legyen elég egyes opportunisták és possibilitásra törekvő alkalmi vezérek szárnalmas mosakodásából, legyen elég abból a groteszk gesztusból, amelyik elhárítani igyekszik magától minden közöséget a márciusi forradalommal és férfias beismerésével annak, hogy történelmi bűn volt lesodródni az októberi célkitűzés rendszerének gyönyörű és megrendíthetetlen alapjáról, valljuk be, hogy az egész szociáldemokrata párttal együtt becsülettel és, kötelességszerűleg résztvettünk a proletárforradalomban, nem hagytuk el őrhelyünket, tettük és vállaljuk büszkén és emelt fővel, amit tettünk és másként nem tehattünk. Magunkra nézve levontuk a szerencsétlen márciusi kísérlet minden konzekvenciáját és minden kertetelés nélkül, nyíltan, becsületesen és férfiasan vissza akarunk térni az októberi forradalom vívmányainak alapjára, amelyet energikusabban, elszántabban és hűségesebben kívánunk megvédelmezni, mint ama végzetes márciusi napon.

A proletárforradalom nyomában idegen fegyverek segítségével győzelemre jutott e korszak legvéresebb és leg-aljasabb ellenforradalma, amelynek élén vérengző nacionalista jelszavakkal, a magyar nyelvet csak keréketörött akcentussal beszélő és ezt a nyelvet valamikor a környezetéből kiüldözött, flottaátadó schwarz-gelb ellentenger-nagy: Horthy Miklós lovagol. Horthy Miklós fővezér, majd később kormányzó nevéhez fűződnek az ártatlanul kivégzett forradalmárok tömegsírjai, a sífokei akasztások és általában a fehér terror rémtetteinek egész pokoli bünlajstroma. Amit ezek a gyáva és aljas, idegen fegyverek árnyékában belopakodott fehér terroristák esztendőkön keresztül műveltek Magyarországon, arra aligha találunk példát a legvéresebb reakció történetében. A rövid életű kommunéért keserves vértanusorsot

kellett szenvednie a magyar munkásságnak, amelynek legjobbait részben kiirtották, részben bebörtönözték, részben idegenbe száműzték. Somogyi Bélát, Bacsó Bélát, Cserenkát, Lévy Oszkárt és végelethatalan légióját a magyar munkásmozgalom derék és nemes harcosainak orgyilkos módon pusztították el a korszak legvérengzőbb fenevadjai, Horthy fővezér és kormányzó legszemélyesebb vezetése mellett.

A gyáva orgyilkosságoknak, rablásoknak és zsarolásoknak ez a véres korszaka már régen összeomlott volna, ha Horthy kormányzónak minden tekintetben méltó, ügyes és raffinált cinkosa nem akad Bethlen István miniszterelnökben, aki európaibb eszközökkel igyekszik a fehér terror rendszerét életben tartani, konszolidálni és szanálni. Bethlen István ravasz és példátlanul tehetséges gazsági nélkül Horthy már régen elmerült volna a pocsolyában és semmi sem jellemzőbb Bethlen gonosz céltudatosságára, mint hogy a maga kurzusmentő, kised játékainak partnerétől megtudta szerezni, be tudta vonni — az üldözött, megtizedelt szociáldemokrata pártot is. És most erről legyen szó, tisztelt elvtársak, erről a szörnyüségéről hadd mondjak nektek néhány halálosan őszinte és igaz szót. A fehér terror kurzusának és állandóvá tételének egyik leghatékonyabb támogatója a ti pártotok, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt. Rettenetes vádoló szavak ezek, amelyeknek súlyát mélyen átérzi az, aki felétek hajítja, de nem tehetek róla, minden gyógyíthatatlan igazságérzetem és rajongó igazságszeretetem szerint fájdalmas és zord tény az, hogy a fehér terror, tehát Horthy és Bethlen rémuralmának támasza és meghosszabbítója, ma már legfőbb tényezője a most kongresszuszó szociáldemokrata párt. Akár jóhiszeműen, akár szándékosan esett belé a szociáldemokrata párt ebbe a szörnyüségű bűnbe, olyan rettenetes bűnbeesés ez, amelyért nincsen felmentés soha és amelyért marasztaló és megbélyegző ítélet jár. Fáj nekünk ezeknek az igazságoknak a hangoztatása, de husvét lévén, kongresszus lévén és a mi számunkra feltámadás amugysem lévén, hadd mondjuk el most, ami a szívünket nyomja.

Nem akarunk most visszatérni addig, amikor szociáldemokrata miniszterek és államtitkárok — egyébként maguk is a proletárforradalom szereplői — résztvettek a fehér terror ugynevezett kormányában, abban, amelyik a proletárforradalom szereplőit tömegesen akasztatta. Mi most csak odáig megyünk vissza, hogy Bethlen István képviselőválasztásokat akart tartani Magyarországon és ezt csak úgy tarthatta meg, ha abban résztvesz a magyarországi szociáldemokrata párt is. A szociáldemokrata párt bűnös és botor módon résztvett ebben a választásban, nem volt benne annyi önmegtartóztatás, hogy elhárítsa magától a mandátum-lehetőségeket és ezzel az egész világ felé legalizálta és megerősítette Horthy és Bethlen odáig csak különítményekre támaszkodó rémuralmát. Nem baj, a választásoknak nagy eredménye lett: huszont szociáldemokrata képviselő. Mi akkor, amikor a huszont szociáldemokrata mandátumtulajdonos vörös szegfűvel bevonult a

magyar nemzetgyűlés házába, azt hittük, hogy nem volt igazunk, hogy tévedtünk, hogy no, mit fog most ez a huszont szociáldemokrata képviselő művelni; majd ezek sarkaikból kiforgatják a fehér terror rendszerének egész épületét. Nagy naivan arra gondoltunk mi, hogy a huszont szociáldemokrata képviselő meg fog akadályozni minden parlamenti tárgyalást mindaddig, amíg a forradalmak likvidálva nincsenek, amíg az ő egykori bajtársait, a politikai bebörtönzötteket szabadlábba nem helyezték, amíg a zalaegerszegi internálótábor fel nem oszlatták, a fehér terror felelőtlen gyilkosait rabszjira nem fűzték és az igaztalanul kiüldözötteket, a magyar munkásmozgalom legjobbait a száműzetésből haza nem engedték. Hát, mi azt gondoltuk, hogy a huszont szocialista képviselő első rohama ilyen irányu lesz és addig ők az ugynevezett nemzetépítő és ujjaépítő, konszolidáló és szanáló munkában nem fognak résztvenni.

Azóta, hej, azóta évek teltek el és — akármit fecsegnek össze ezen a kongresszuson a gyöngye fajsúlyú szociáldemokrata képviselők és pártvezetőségi tagok — nem történt ezen a világon semmi, a forradalmak áldozatai, a politikai üldözöttek ma is börtönben rothadnak, a zalaegerszegi internálótábor ma is rendületlenül áll, mint ötven évvel ezelőtt. A szociáldemokrata képviselő urak elvtársai és ma is száműzetésben tengeti elszerencsétlenedett életét a magyar munkásmozgalom egész régi vezérkara, köztük olyanok is, akiknek semmi szerepük sem volt a proletárforradalomban és Somogyi, Bacsó, Cserenka, valamint az orgoványi erdőgyilkosai ma is szabadlábban járnak és egyetlenegy fehér rablogyilkost nem sikerült akasztófára, de még csak börtönbe se juttatni. De az atyauristenit ennek az elszerencsétlenedett, nekikeseredett, búval bélelt világnak, hát mi történt tulajdonképpen ezekben az esztendőkből, hát mi az, amit a szociáldemokrata parlamenti frakció cselekedett, mi az, amiről a kongresszus munkásküldöttei előtt arcpurítás nélkül beszámolni merészel? Hiszen a munkásság mégsem azért küldte be a szociáldemokrata nemzetgyűlési képviselőket a nemzetgyűlésbe, hogy lapos és erőfölköt szónoklatokat tartsanak a szanálás tárgyában, miközben a bebörtönzöttek, internáltak és emigráltak ügyét óvatosan, vagy gyáván, egy-két mellékmondat kriptájába igyekeznek örökre eltemetni. Nem tehetünk róla, de szent meggyőződésünk, hogy nemcsak a tehetségtelenség tombol ma a szociáldemokrata párt élén, hanem a csufondáros féltékenység a netán visszatérő kiüldözöttek, a tehetségesebbek, a hivatottabbak, a különönbek veszedelmes konkurrenciájától. Igen, egy selejtes epigonhad szabadult rá a magyar munkásmozgalomra, amely energiája javát, élelmessége és ravasz-sága száz percentjét annak a munkának szenteli, hogy a maga átmeneti pozícióját megszilárdítsa és lehetőleg örökre eltorlaszolja az emigráció értékes elemeinek hazavezető útját. Igenis, nemcsak a fehér terror bérencei, szolgái és urai, hanem a szociáldemokrata párt vezetői is minden erejükkel azon vannak, hogy megakadályozzák az

emigráció hazatérését, mert a magyar kormány és a jelenlegi rendszer ezt szociáldemokrata támogatás nélkül nem tudta volna máig megakadályozni, valaminthogy Zalaegerszeget sem tudta volna egy komoly szocialista roham ellenében megvédelmezni és a politikai bebörtönzöttek celláiról is lepatlant volna már a zár, ha a szociáldemokrata frakció ott a parlamentben a magyar munkásság igazi akarátát és erejét tudná és akarná képviselni.

Nem elég az, tisztelt elvtársak, hogy sivár és lapos szónoklatokat tartanak a szociáldemokrata képviselő urak a valorizációról vagy a szanalásról és ezt a szónoki remekművet a másnapi „Népszavá”-ban olyan széles ecsetvonásokkal tálalják fel, a képviselő urak neveit olyan öklömnyi betűkkel szedik ki, ahogy például még sohasem olvastuk az „Arbeiter Zeitung”-ban néhai Adler Viktornak vagy Bauer Ottónak, esetleg Renner Károlynak szintén jó hangzású és az európai munkásmozgalomban kissé mégis csak ismerősebben hangzó nevét és némileg plasztikusabban, mélyebben és talán talán alaposabban fölépített parlamenti beszédeit. Rettenetes, hogy ez az otthon grasszáló sokadik garnitúra hogy rátelepedett a jobb sorsra méltó és külön vezetőket érdemlő magyar munkásság nyakára, hogy rászürkült és ráterbélyesedett a külön irásokhoz, jobb stílushoz és súlyosabb nevekhez szokott „Népszava” hasábjaira, ahonnan például ezeknek az apró honatyáknak beszédei több ízben kiszorították már — mondjuk — Garami Ernő nyilatkozatait, amelyeknek számára nincsen hely mostanában a „Népszavá”-ban és uram bocsá, hogy milyen törpe legények döntenek ma a Conti-utcában afölött, hogy Garaminak valamelyik hazaküldött nyilatkozata napvilágot láthat-e a „Népszavá”-ban, avagy sem. Gögös, de korlátolt várurak tartják megszálva ezekben a szomorú időkben a „Népszava” szerkesztőségét, éppen úgy, mint a képviselőház szociáldemokrata padsorait és — meg kell nézni, hogy milyen nagyképi komolysággal referálnak

ezek a képviselő urak a husvéti kongresszuson arról, hogy ők mi mindent végeztek, milyen hatalmas munkát teljesítettek, hogy felszabadították a magyar proletariátust, mindössze csak arról felelkeznek meg, hogy mártírjaink gyilkosai ma is grasszálnak Magyarországon, hogy börtönben és internálótáborban rothadnak vagy külföldi száműzetésben éheznek a magyar munkásmozgalom legjobbjai. Ezekről megfelelkezik a szociáldemokrata frakció és a pártvezetőség esztendő óta és a kongresszusi kiküldöttek feladata volna velőtrázó hangon bele-sikoltani a párttagok eldugult füleibe, hogy legyen már vége egyszer a szemfényvesztés, a hazudozás és az önkonzerválás sivár és áruló politikájának, legyen már vége a kurzus alattomos és kullisszamögötti támogatásának és ha csakugyan lehetetlenség ott a nemzetgyűlés házában öt esztendő után keresztülverekedni a forradalmak likvidációját, akkor vágják oda a szociáldemokrata képviselő urak értéktelen mandátumukat a véres és gyilkos kurzus vigyorgó ábrázatába. Igen, tessék végre valamit komolyan cselekedni, vagy ha erre erejük, bátorságuk vagy tehetségük nincsen, vagy ha ennek a cselekvésnek objektív lehetőségei még mindig nem érkeztek volna el: tessék kivonulni a parlamentből, ne fedezzék tovább a magyar munkásság nevében Horthy és Bethlen gyilkos és népnomorító rendszerét. Igen, akármilyen nehéz, tessék végre a szocialista képviselő uraknak egy ilyen áldozatos és önzetlen, sőt önmegtartóadó gesztusra rászállni magukat és bár ezzel a cselekedetükkel sem tehetik soha jóva a magyar parlamentben esztendő óta folytatott lázas tevékenységüket, amely az önkultusz és önkonzerválás raffinált és olykor már nem is igen leplezett mű-

velésében merült ki, de jobb későn, mint soha és a mi határtalan jóhiszeműségünk a végén képes lesz elfogadni azt a mentséget, hogy hiszen ezek a derék és ügybuzgó pártvezérek nem voltak rosszhiszeműek, nem voltak gonosz szándékuak, legfeljebb csak erőtlenekek, rosszul felfegyverzetek és tehetségtelenek voltak szegények. Ehez végre is joguk van, de semmi körülmények között nem volt idáig sem és még kevésbé van joguk ezután a parlamentben ülni, addig, amíg forradalmártásai és elvtársai börtöncellák és internálótáborok mélyén ülnek és náluknál sokkal, de sokkal különb értékei a szociáldemokrata mozgalomnak idegen országok rideg hontalanságában bujdosnak. Elég régen beszélnek már az elvtársak a parlamentben is és a „Népszavá”-ban is másról, beszéljünk most már végre erről.

Körülbelül ilyeneket mondtam volna én el a husvéti kongresszus munkásküldötteinek, ha rajtam kívül álló okokból akadályozva nem volnék a helyszínen való megjelenésben. Bocsássanak meg nekem, ha a hangom talán tulságosan keserűvé és bántóvá lett, ha a szavaim talán igaztalanul is sebeznek, de szolgáljon mentségemül, hogy öt esztendő óta élek száműzetésben és bár valamikor magam is tisztességgel és nem minden bátorság és hűség nélkül szolgáltam a szocialista sajtó ügyét, aki becsülettel vettem részt mind a két forradalomban, aki idekint az emigrációban is mindig teljesítettem a magyar munkássággal való szolidaritásom és együttérzésem parancsolta kötelességemet és öt év óta soha egyetlen bajtársi, biztató vagy vigasztaló visszhang nem érkezett az én testvéri hangomra arról a helyről, ahol ma — ne essék szerénytelenségnek — még nálamnál is gyöngébbek és erőlenebbek grasszálnak. Csupa hűtlenség, csupa kaján semmibevevés, csupa kitagadó finnyás mozdulat volt a válasz mindarra a forradalmi hűsre, szolidaritásra és aktivitásra, amit mi idekint tanusítottunk és amely nélkül az otthoni párttagokból és képviselőkből az emigrációban, se képviselő nem lehettek volna, mert igenis, a mi munkánk ráta fel a külföldet közönyből és a mi harangkonatásunk terelt akkora ellenőrző figyelmet a közönség külföld részéről Magyarországra felé, amelyben lehetővé vált az elalélt magyar munkásosztály megmozdulása. Bocsánat a személyeskedésért, de bártorkodom vakmerő és szerénytelen módon azt gondolni, hogy mondjuk az én szerény kezdeményező munkám nélkül magyar hazám egyik jelenlegi bölcséből, Várnai Dánielből alighanem később lett volna nemzetgyűlési képviselő. És vagyunk itt néhányan, akik ebben a külföldet felrázó munkában veszítettük el hazafelé való, ugynevezett lehetőségünket, amely pedig a kömmünben való életmentő, humánus és nem éppen gyáva magatartásunk miatt még polgári részről is erősen fenyegetett bennünket.

Hát igen, a folytonos keserűségek, eszlódások, kiábrándulások kérgessé edzették a mi gyokor melegen érző szívünket és gyakran sodortak bennünket olyan kétségbeesett és reménytvesztett lelkiállapotba, hogy összeakartuk törni azt a pennát, amelykennyi sok rosszat, ennyi sok szomorúságot idézett föl ránk. Am sohasem volt erőnk, illetőleg sohasem voltunk eléggé gyengék leejteni a kezünkől ezt a tollat, amelyk fáradtan és a közöny, a meg nem értettség, sőt a félreértettség útján botorkálva is tud még tán annyit harcolni a munkásságért, mint azok a rekedthangú, sercegő, esetlen acélszerszámok, amelyek mostanában megszálva tartják a „Népszava” szegény, kiszolgáltatott vezércikkrovátát. Szeretünk, tántoríthatatlan és lerázhatatlan hűségünket, bajtársi szolidaritásunkat küldjük a szervezett magyar munkásság kongresszusára, ahová, ha az őket rendőrható-

ságilag és pártvezetőségileg körülölelő kínai falon keresztül át tudna szűrődni egy-két szívből felzokogó kiméletlen,

de mindhalálíg igaz hangunk: nagy elégtételünk, örömünk és boldogságunk volna az nekünk.

Amerikába vándorolt hevesiek Károlyi Mihályhoz

Az Illinois állambeli Granite City magyarsága lelkes márciusi ünnepséget tartott, amelyen részt vett Jászi Oszkár is. A Granite City magyarjai Hevesből vándoroltak az Ujvilágba.

Kivándorolni kényszerítette őket a szolgabírói uralom. A hevesiek azonban jó magyarok maradtak, szívükben

az a szabad, független és demokratikus Magyarország él, amelyet az októberi forradalom teremtett meg. A márciusi ünnepségen a Granite Citybeli magyarok hálásan emlékeztek meg Károlyi Mihályról, az októberi forradalom száműzött vezérére és a következő bizalmi nyilatkozatot intézték hozzá:

Károlyi Mihálynak
a Magyar Népköztársaság Elnökének

London

Mélyen Tisztelt Elnök Ur!

Granite City (Illinois, U. S. A.) magyarsága a mai napon összegyűlve a negyvennyolcas szabadságeszmék ünneplésére, abban a szerencsében részesült, hogy Jászi Oszkárt láthatja vendégül körében.

Lehetetlen, hogy ez alkalommal meg ne emlékezzünk Károlyi Mihályról, negyvennyolc és Kossuth Lajos eszméi letéteményeséről és továbbépítőjéről.

Elnök Ur! Szívünk minden szeretetével, lelkünk minden bizalmával fordulunk Önhöz, akiben pillanatra sem szününk meg a magyar nép leghivatottabb vezérére látni, akinek lobogója alatt a becsületes, dolgozó magyarság minél hamarabb és egyszerűbben lerázhathatja magáról a feudális nagybirtok átkozott igáját, megint talpra állíthatja a magyar népköztársaságot és ezzel megnyithatja az utat a fejlődés, a boldogabb és szebb jövő előtt.

Mi, Granite City magyarjai, külön büszkeséggel tekintünk Elnök Ur felé, mert szinte kivétel nélkül heves megyeiek, az Ön földjei vagyunk és igen nagyra tartjuk, hogy a mi talajunkból nőtt ki az a férfiú, akire minden idők magyarjai áldva fognak visszaemlékezni.

Törhetetlenül hisszük, hogy nagyon közel van az az idő, mikor az utolsó döntő harcra kerül a sor a demokratikus szabad Magyarország megteremtéséért és szívünk mélyéből kívánjuk, hogy lankadatlan erővel és hittel ismét Elnök Urat láthassuk a szabadság nemes bajnokai legnemesebbjeként elől, az élen.

Granite City, Illinois, 1924 március 16-án.

Igaz szeretettel és tisztelettel

Veréb János

(és még nyolcvan aláírás)

E szolidáris nyilatkozat, amellyel Veréb János és 80 társa Károlyi Mihályt felkereste, bizalommal töltheti el a magyar népköztársaság elnökét, hogy

az utolsó, döntő szabadságharcban Amerikában is nagyszerű, hittel küzdő hadsereg áll a háta mögött...

Egy londoni gyáros

kalandja a budapesti detektivekkel

Magyarországot most szanalják. A külföldet szirén hangok edesgetik, hogy igenis ez az ország, melynek olyan szilárd jogrendje van és amelynek Horthy a kormányzója és Bethlen a miniszterelnöke, megérdemli a külföld támogatását. A külföldi tőke pedig nem szentimentális, mit törődik a pénz azzal, hogy Magyarországon numerus clausus van és nincs általános választójog? A tőke nem megy az ilyen részletkérdésekbe; üzlet: az üzlet. És amikor Bethlentől Kuna Pé Andrást mindenki vigyáz, hogy az üzletet el ne rontsák, a budapesti detektivek tőlük telhetően kontreminalják a külföldi kölcsönt.

A napokban Budapesten járt Gestettner ur, a híres londoni sokszorosítógyárar cégtulajdonosa, akinek a világ minden nagyobb városában fiókküzlete van. Gestettnernek Budapesten is van fiókküzlete, az angol gyáros megspiciálta az üzletet és szabadidejében ellátogatott a budapesti angol követségre, ahol több barátja van. Gestettner, mint később kiderült, budapesti tartózkodása alatt detektivek figyelték. A detektiveknek feltűnt az angol követségen megforduló idegen. Gestettner azonban nem vette észre, hogy szemet szurt a pesti detektiveknek, amikor elvégezte a dolgát, el akart utazni. Megváltotta első osztályú jegyét a bécsi vonatra és a Ritz-szállóbeli lakásáról autón kirobogott a pályaudvarra. A váróteremben hozzálépett két detektív és hiába igazolta magát Gestettner, a rendőrfőkapitányságra. A z z a l v á d o l t á k,

hogy gyanus, pacifista elemekkel érintkezett. Az angol gyáros hasztalan méltatlankodott, azt sem engedték meg neki, hogy a követségre telefonáljon. Végre az angol gyáros megtalálta az elintézés módját.

— Ez Balkán — fakadt ki. — Mondják meg, hogy mennyit akarnak? Egy milliót zsaroltak ki a detektivek a gyárostól, akinek a felvett millióról a nyugtát megtagadták. A millió ellenében szabadon engedték. Alig volt annyi ideje, hogy a vonatját elérje. Gestettner bécsi barátjainak elpanaszolta pesti kalandját és bejelentette, hogy az angol külügyminisztérium útján fog elégtételt követelni a magyar kormánytól.

Hogy a magyar kölcsönt, hogy fogja jegyezni Londonban, azt ezután el lehet képzelni.

Rakovszky Iván nyaral. Rakovszky Iván ébredő külügyminiszter Abbáziába utazott. Hír szerint, betegszabadságra ment. Távollétében Klebelsberg vezető a belügyi tárcát. Politikai körökben úgy tudják, hogy Rakovszky nem tér vissza a belügyi székbe. Bethlen Puky Endre egységes párti képviselővel folytat tárgyalásokat, hogy vállalja a belügyministerséget.

Nagyságos Asszonyom!
Igen tisztelt Uram!

Értesítjük Önt, hogy legújabb angol és francia divatszövevények megérkeztek. Mielőtt tavaszi szükségletét beszerzi, feltétlenül tekintse meg nagy raktárainkat.

Prager & Co. 1., Biberstr. 14
(Saroküzlet)

RENAISSANCE-BAR

(DUKE SZ-BAR) , SINGERSTRASSE 9

Egyetlen magyar mulató! Legjobb cigány-zenekar! Minden hétfőn, csütörtökön és szombaton kedélyes Renaissance-estély
Reggel 3 óráig nyitva

Tormay Cecil, a válóok

A jelen história felette kényes. Mondhatnók pikáns és családi ügy. Mégis, ha Magyarország kormányzóságának nem derogál beleavatkozni, micsoda kifogással hárrhatná el kötelességét az egyszerű krónikás, amikor a nemzet egy nagyjáról van szó. Szabad-e olyan epizódnak megtörténni a nagy Tormay Cecil nagy magyar nemzeti író-nők életében, amit nem jegyzünk fel az utókor részére? Annak előrebocsátásával, hogy nem akarunk Tormay Cecil férfiúi becsületében gázolni, nyugodt lélekkel állíthatjuk, hogy nem. Ezerszer: nem. Tormay Cecil a nemzete. Vajon nem ő az, akit a nemzeti keresztény megújulás vezéréként tisztelhet a magyar nemzet aprajagyja? Krenberger Cecilia neve aranybetűkkel van bevésve a Dobó Katicák, Rozgonyi Cecilák névlajstromába. Dobó és Rozgonyi a törökök ellen tüntették ki magukat, Krenberger-Tormay még e tündöklő példaképnél is nagyobb szolgálatot tett nemzeteinek, ő a destruktív forradalmi elemek ellen vette fel a harcot. Honnan jött? Nem tudjuk. Talán Lesbos szigetéről? A magyar föld ritkán és csak nagyon virágos kedvében szül Tormay Cecileket, aki, mikor a fehér terror térdig gázolt vérben, ott terem a fórumon izzó szavával és ujjabb és ujjabb gyilkolásra uszítja a már lankadó hősokeket. Cecil szóval és tollal, mint a bosszu démonja harcolt Héjjasék oldalán. A fehér terror irodalmi foglalatját adta, Herczeg Ferenc és Pekár Gyula volt gyenge nőben.

Emlékezhünk a hozsannára, amely feléje szállott, amikor a „Bujdosó könyv” című művével ajándékozta meg a nemzetet. Hogy miket irt össze a jó Cecil ebben a könyben, te szent isten! Hogy a Károlyi-forradalom, majd a bolsevisták mi mindent műveltek. És hogy ő hogy bujdosott, mint üzött vad. Közben azonban élete kockázatásával hogy szította az ellenforradalom tüzeit. Gróf Zichy Rafaelnével összebujtak (a versem végén kiderül, hogy össze-vissza bujták egymást) és keseregtek a magyar nemzet pusztulásán és hogy a forradalom hogy bolygatja meg a legszentebb családi tűzhelyeket. A családi tűzhely feloldása fáj legjobban Cecil mamának és milyen különös a sors játéka — törvényszéki akták, hiteles bírói ítélet van arról, hogy Tormay Cecil egy családi élet feloldul.

Egy kulcslyukon vágódott el Tormay Cecil, akinek könyvét minden nyelvre és franciára is lefordították. Egy kulcslyukon keresztül meglátták Cecilt, keresztény erkölcsünk e támaszát, a családi élet védőjét, amint éppen nem a családi életet védte... Higyjék el, ha bennünk a legcsekélyebb rágalmozói hajlam is volna, szivesebben írónk meg Tormay Cecilről, hogy Francia-Kiss Mihállyal hentergett a táborban vagy hogy kegyeit Márfynak és a többi bombavetőnek osztogatta. De mi szigorúan csak az igazsághoz ragaszkodunk és a legnagyobb sajnálatunkra ki kell jelentenünk, hogy ebben a tekintetben Cecil valósággal az orléansi szüzhöz volt hasonlatos. Neki ausgerechnet grófnő kellett... Tormay Cecil nem hiába hízelt könyvében Zichy Rafaelnének. Cecil szívében férfiúi vágyak virágoztak ki és ha Wilde Oszkár, aki szintén nagy író, férfiakat szerethetett, Tormay Cecil, aki szintén nagy író miért nem szerethetett volna nőket: Cecil elkezdett vadul udvarolni Zichy Rafaelnének, akit a szép szavak levettek a lábáról és elhidegült, helyesebben elmelegedett a férjétől. A grófné és Cecil úgy éltek, mint két galamb... Végre Zichy Rafael gróf megérezte, hogy szarvai nőnek a homlokán és mint a grófhöz illik, megkérdezte hitvesétől, vajjon Tormay Cecillel óhajtja-e élni a házasságot vagy vele? A grófnő égre-földre esküdözött, hogy nincs semmi köztük, Cecil szintén uriemberhez méltóan mindent tagadott. A gróf azonban beadta a

válóper neje ellen és miután sikerült bebizonyítani, hogy Tormay Cecil elcsábította a feleségét, a budapesti törvényszék a grófnő hibájából felbontotta a házasságot.

Ilyesmi kérem szépen a legjobb grófi családokban is előfordulhat. Ez igazán nem érdemelne nyomdafestéket. Mert igazán senkinek semmi köze ahhoz, hogy Tormay Cecil striciségre adta fejét és milyen galáns kalandokkal szórakozik. Miattam akár Mezőhegyesen vagy Kisbéren köthetne tisztességtelen ismerkedéseket. Amiért ez a történet a közvélemény elé tartozik és akár egy interpellációt is megérdemelne — azt most mondjuk el:

A budapesti rendőrség a válóper után letartóztatta gróf Zichy Rafael palotájának egész személyzetét. Egy szép napon detektívek ütöttek rajt Zichy gróf palotáján, letartóztatták Walter József portást, Deák István komornyikot és Proszlik Istvánné komornát, akik a válóperben a terhelő vallomást tették a grófné ellen.

A letartóztatás — és ez adja ennek a szenzációs botránynak igazi pikantériáját —

a kormányzóság egyenes parancsára

történt. Tormay Cecilnek, aki igazi lovag és tisztában van azzal, hogy meg kell védenie a nő becsületét, egyetlen szavára megmozdult a kormányzóság és azonnal parancsot adott a rendőrségnek, hogy a grófi lakókat tartóztassa le. A kormányzóságnak ilyen lázítóan törvénysértő, illetéktelen intervenciója alkalmas arra, hogy a Horthy-abszolutizmust tűrő magyarság legalább is gondolkodóba essen. A letartóztatott embereket, hogy a feltűnést elkerüljék, nem a főkapitányságra kísérték, hanem bevitték a Vadász-utcai V. kerületi rendőrségre. Innen szállították el őket az ügyészségre.

Apponyi mozgalmat indít az emigráció likvidálására

A Miskolcon megjelenő „Reggeli Hírlap” komoly formában jelenti, hogy gróf Apponyi Albert sikraszállni készül az emigráció likvidálásáért és az internálótábor feloszlásáért. Apponyi pártközi konferencián kívánta ezt a kérdést megvitatni, de miután több politikussal, köztük gróf Bethlen István miniszterelnökkel is tárgyalt, elállt tervétől. A tervből néhány igazi Apponyi-féle frázis maradt, amelyek szépen puffogtak, de sok gyakorlati eredményt ettől nem várhatunk.

Apponyi pénteki nagy beszédében a következőket mondotta:

— A forradalmak által teremtett légkört még nem tudtuk kellőképp elűzni, a forradalmak eredményét nem tudtuk likvidálni és nem hüvös megfontolás, hanem érzelmi reakciók irányították sok tekintetben a munkánkat. Ebből az utvesztőből ki kell egyszerűsmindenkorra másznunk.

— Legyünk hajlandók — mondta —, hogy egyszer összeüljünk és megbeszéljük az egész mérgezési anyagot, amely még fennmaradt és együttes elhatározással iparkodjunk azt a közéletből eltávolítani.

Mindez szépen hangzik, bár az emigráció likvidálását és az internálótábor feloszlását egyenesebben, kevesebb frázisba bugyolálva is követelhetné volna Apponyi. A miskolci újság mindamelllett Apponyi szavainak nagy fontosságát tulajdonít és komolynak jelzi az „akciót”, amelyet állítólag az egységessépartban is szimpátiával fogadnak. Beavatottak szerint a kibontakozásnál három kérdés megoldása játszik főszerepet:

1. Az internálás megszüntetése, amelylyel összefügg a dologház és bizonyos

A vizsgálóbíró előtt a letartóztatott személyzet azzal védekezett, hogy kötelességük volt a válóperben mindazt megvallani, amiről tudtak, mert különben hamis tanúzást követtek volna el. Mint szemtanúk tették meg a válóperben vallomásukat, a kulcslyukon leskelődtek és ugylátták azokat a jeleneteket, amikről vallomást tettek. A vizsgálóbíró bírói helyszíni szemlét tartott a grófi palotában. Kiszállott a vizsgálóbíró, a referens-ügyész és a védőügyvéd is, hogy meggyőződjenek, vajjon a kulcslyukon keresztül módjában állott-e a terhelteknek átlátni azt a területet, amelyről a vallomásukban megemlékeztek. A helyszíni szemle után a vizsgálóbíró úgy döntött, hogy Deák István komornyik és Proszlik Ferencné komorna szabadlábrahelyezését rendelte el. Az ügyészség e végzés ellen felfolyamodást jelentett be és így került az ügy a vádtanács elé. A vádtanács megváltoztatta a vizsgálóbíró végzését és mind a három gyanúsítottat a fogvatartását rendelte el.

Egészen biztos, hogy a komornyik és a komorna mindent láthattak a kulcslyukon keresztül, hisz az ujjukból ezek az egyszerű és romlatlan emberek csak nem szophatták ki azt, amit a Cecil művelt szerelmi mámorában. De Cecil bosszút áll és miután hatalma van ahhoz, hogy a kormányzóság szívéből három embert szabadságától megfosztasson, ahelyett hogy betömte volna az áruló kulcslyukat, börtönbe küldi a diványt. Ilyen romantikus az élet Magyarországon, Tormay Cecil és Zichy Rafaelné szerelmes csókjára Horthy Miklós azzal reagál, hogy három embert börtönbe vett. Cecil és Rafaelné öleléséből börtön születik három szegény szolgának. Ilyen nagy fiú Magyarországon Krenberger Cecil, akinek gonosz, uszító és rágalmozó strapanyelvét a „Bujdosó könyv”-ből ismerjük.

semhogy reá Apponyi egyénisége varázshatással lenne. Mindenesetre, ha a terv valóra válnék, a legnagyobb örömmel üdvözlém és amennyiben szükség lesz rá, a legteljesebb erővel támogatni fogom az akciót.

Előbb megy keresztül egy teve a tűfokán, minthogy Bethlen—Horthy meghozzák a lelkek nyugalmanak egyensúlyát. Akciózhat Apponyi, akárki, husvét hetében illik békéről fuvolázni. Ennyi az egész.

Jászi Oszkár levele „Az Ember”-hez

Az Amerikában propagandakörúton lévő Jászi Oszkártól az alábbi levelet kaptuk:

New-York, March 31. 1924

Kedves Göndör Barátom

Alighanem érdekelni fogja az egykori ébredővezér idezárt cikke.

Három hónapos amerikai körutamból visszatérve nagy érdeklődéssel olvastam „Az Ember” március 16-i számát. (Az előbbieket az új folyamból nem láttam.) Örvendek, hogy az októberi törekvések mégsem némultak el teljesen. Viszont sajnálom (amennyiben értesüléseim megfelelnek a valóságnak) hogy Ön treuga deit akar kötni Bethlennek. Ez lehetetlenség. Bethlen nekünk — már az Úgynek — épp oly ellenségünk, mint a főharamia...

Minderről majd előszóval. Munka felé közeledik. Bejártam egész Amerikát az Atlantitól a Csendes Óceánig. Több, mint ötven angol előadást és beszédet tartottam s úgy érzem, hogy nem végeztem hiábavaló munkát. Most „megfogyva bár, de törve nem” visszafelé készülök, hogy ne mondjam „haza” felé. Ez sajnos még nagyon messze van. Vajon megérjük-e?

Mily rettenetes, hogy a középkori magyar pokolsziget nemcsak az „óhazát” mérgezte meg, de az „ujat” is. Állandóan a horthyzmus Scyllája és a bolsevizmus Charybdis között kellett eveznem az októberi sajkával. Szerencsére nem tört össze, sőt mondhatom, jobb állapotban van, mint valaha.

A májusi viszontlátás reményében régi barátsággal üdvözli

Jászi Oszkár

Szívesen tesszük közzé az októberi forradalom egyik puritán vezérének tengerentúli megnyilatkozását, amelyből minden pesszimizmusán keresztül is töretlen hit sugárzik ki. Jászi leveléhez mellékelte Zákány Gyulának egy amerikai lapban megjelent cikkét, amelyet lapunk más helyén ismertünk. Erre vonatkozik Jászi levelének első passzusa. Röviden reflektálnunk kell azonban Jászi levelének arra a megjegyzésére, hogy az ő értesülése szerint „Az Ember” treuga deit akar kötni Bethlen István magyar miniszterelnökkel. Szabad talán szerényen tévesnek nevezni Jászi Oszkár ezirányú nyilván jóhiszemű értesülését és elé, ha bizonyítékul hivatkozunk „Az Ember” hetenként megjelenő számaira, amelyekből mindentkiolvashat Bethlen István, csak éppen a treuga deire vonatkozó törekvést nem. Ha szabad magunkat ordenáréan, sőt somogyiasan kifejezni: a rosszabb akar Bethlen Istvánnal békét kötni. Ellenkezőleg, a mi szívének vágya és máig sem fölödött reményességünk: legyőzni, megbuktatni Középeurópának ezt a legveszedelmesebb — mert tehetséges — reakciós politikust. Az az ember, aki egy időben tudott cinkosa lenni a Habsburg-háznak és Horthy Miklósnak, valóban nem tartozik ideáljaink sorába; ezt eliheti nekünk Jászi Oszkár.

AZ EMBER szerkesztősége:
Hamburgerstrasse 20., II. em. ajtó. 7

Áldomás a londoni Carlton-klubban

London, 1924. április hó

A Carlton-klub Londonban az, ami Pesten a Nemzeti Kaszinó. A konzervatív angol magnások legzártabb kaszinója és mellesleg a konzervatívok pártklubja. Most restaurálták a Carlton-klub épületét. Egy évig dolgoztak rajta a munkások, újá varázsolták a hatalmas palota homlokzatát a Pall Mallon. A munka elkészült, közben a konzervatív kormány helyét a munkáskormány foglalta el és ezt a Carlton-klubban bizonyára forradalmi változásnak ítélték meg, mert különben honnan támadt volna az ötletük, hogy azoknak a munkásoknak tiszteletére, akik építkezés közben mindennap benéztek a lordok fényes ebédjére, lunchot adnak a Carlton-klubban. A lordokhoz illő gesztussal, de hosszas vita után, elhatározták, hogy az áldomást a klub történelmi nevezetességű nagytermében adják a munkásoknak. Minden munkást nem lehetett beengedni, kiválogattak tehát ötvenöt „bizalmi“-t. Kőművesek, asztalosok, mázolóok részvételével a magas kegyben, hogy a lordok asztalához ilhettek. A londoni polgári sajtó hosszú tudósításban számol be e bizarr ebédéről. A vendégek mind ünneplő ruhában voltak és csak egy munkás nem látszott törődni az előkelő környezettel és — amint egy angol lap tudósító feljegyezte — gallér nélkül vett részt a lakomán. A klubtagok nem igen hagyták magukat zavartatni. A lordok mintha a munkások ott sem lettek volna, zavartalanul élték a klubéletet. Egyes urak azonban különszobában terítették fel maguknak. Egyébként a vendéglátók nagyon barátkoztak. Egy monoklis ur megszólított egy kőművest, hogy hogy van? (How do you do?) A háziasszonyi tisztet lady Younger, a klubigazgató neje töltötte be, aki az asztalfőn ült két munkavezető közt. Lord Claude Hamilton és lord Frederick Hamilton mulattak a munkásokkal, egy külön asztal köré gyűjtötték őket és vicceket meséltek. Az egyik munkás így lelkendezett:

— Fene szép itt minden!

Egy másik:

— Az előtelekre már nem emlékszem, de ezt a jó sört sohasem fogom elfelejteni!

Egy harmadik:

— Nagyon néz az öregem, ha látná, hogy csupa gróffal ebédelek.

Az újságírók nem voltak hivatalosak, tehát természetesen minden lap kiküldte a munkatársát. Eleinte a munkások zavarban voltak, a borfiukat összetévesztették a pincérekkel, a díótörőt a cukorfogóval, de a bor rövidesen kellemes hangulatot teremtett. Egy téglahordó segédmunkás piszogott a pincérre, hogy hozzon neki egy kriglit, mert nincs megszokva, hogy a sört borospohárból igya.

A nevezetes lakoma étlapja így festett:

Hors d'ouevres
Tengeri hal rántva, tartármártással
Csirke-, és sonkapástétom
Vesepecsenye — Yorkserhi pudding
Kelvirág
Idel burgonya

Főtt rétes aranyziruppal
(Hát ez mi fán terem?)
Dessert
Fekete kávé

Ugyanez volt a Carlton-klub aznapi menüje is. Az urak mindennap így táplálkoznak. Sok italt nem fogyasztottak, de a Carlton-klub híres portól borából egy pohárral legalább, minden vendég ivott. Amikor a líkőre került a sor és szivart hordtak körül, egy ácsmunkás megjegyezte:

— Mielőtt eljöttem, azt mondta az asszony, hogy a szivart né a gyűrűvel szivjam. A hercegek soha így nem szivják a szivarkat.

Az első pohárköszöntőt egy munkás a pincérekre mondta. Ez az ember vitt magával egy kis önértzetet. Egy mázoló távozásakor ezt mondta:

— Olyan volt itt, akár a mennyországban. De azért még sem cserélném el az én szákegyetememet a Carlton-klubbal.

Miután a lordok nyilván szintén nem hajlandók cserélni, a társaság elégedetten osztott szét.

Igy írták is az angol lapok a Carlton-klub nagy áldomást, amiből azt láthatjuk, hogy Albionban semmi baj, hogy a lordok és munkások jó étvágyal esznek egy tából vesepecsenyét...

Ady a kortársak között

Írta: HATVANY LAJOS

A forradalom éjszakáján ott sétáltam a Platzkommando bevételekor Adyék háza alatt. Haj! Ha akkor tudom, hogy az ostromot Ady Endre balkonjáról nézi. Az „Esztendő” januári számában Schöpplin mondja el Ady éjszakai élményeit. Mégis örök mulasztás, hogy nem volt ott egy tanu, egy barát, aki a militarizmus összeomlásának örömeiben vele akkor osztozhatott volna. Az intézmény, melyre a költő mondott ki hallat, a világ minden sereghajcsárjainak élesztgetése dacára sem volt többé épségben tartható. Nagy gyönyörűség a tudat, hogy ezt Ady Endre megérte. Valóságos apoteózis!

Amikor megtudtam, hogy Ady Pesten van, felkerestem őt. Inkább csak ölegettük egymást, inkább csak kezeinket szorítottuk, mert a szegény barát már nehezen beszélt. Meghatva mondogattuk egymásnak, hogy bármilyen rossz a mai világ, egy jó van, és ezért tűrni, szenvedni érdemes: az általános védköteletesség meghalt. Aztán azt is mondta nekem Bandi, hogy ő beteg s hogy most né csak három és négy hónapban lássuk egymást egyszer. De kínos volt hallani beszédjét. Most már nemcsak a nyelve forgott nehezen, hanem az ajkát kellett eltorzítani, hogy egy szó-tagot kinyöggjön. Szép arcára ilyenkor valami faunszerű gyötrelmes vonás üt ki. Az asztalon, a csinos csipkével leterített asztalkán ott feküdtek nemcsak a hírlapok, hanem még a legkisebb zug-folyóiratok is, melyeket még mindig szakértelemmel forgatott. Ez az érdeklődése sohasem szűnt meg.

A kupolateremben álltam a dobogón, a Nemzeti Tanács kiküldöttei között, amikor körültekintek, s a terem egyik sarkában egy oszlop alján látom ülni Ady Endrét. A fagyos, mondvascsinált ünnepszeregely jelentőséget kapott. Az emberek, a forradalom résztvevői, még a legjelesebb, a vezérek is, csak törpék, tímetek, a szellem, a lényeg, a démon, a rendeltetés itt ül. Milyen fekete a haja, mint a tükör oly fényes. Milyen gyönyörű, megkapó, tragikus arc. Ahogy intek neki felismer, int felém. A ceremónia után beszélni akarok vele, de röstelli, hogy dadog, úgy, hogy a nyilvánosság előtt nem akar itt beszélni.

Amikor újra meglátogatom: ez kínos, ez rettenetes látogatás volt. Pedig gratulálni akartam neki a „Nyugat”-ban megjelent verséhez, az utolsó megírt vershez, de nem igen juthattam szóhoz. Az történt ugyanis, hogy a megtépzott idegű szerencsétlen beteg, felhasználva feleségének kis sétáját, italt hozatott magának a cseléddel. Le kellett fektetni, nem lehetett vele beszélni. Rémes volt.

Az új alakulás miniszterei között Jászi Oszkár az a halhatatlan és eléggé meg nem becsülhető érdem, hogy a Nemzeti Tanács valamelyik ülésén Ady Endre betegségét jelentette be a Nemzeti Tanácsnak, valamint a kormányt hivatalos üdvözléssel kívánta tolmácsolni. En nem voltam ott a Nemzeti Tanácsnak ezen az ülésén, s mivelhogy a költő nagy betegségére való tekintettel azt határozták el, hogy rögtön üdvözlék Adyt, csak délután, közvetlenül az üdvözlés előtt ért el a telefon, valamint az a megüsztelő rendelkezés is, hogy a kormány s tanács által aláírandó szöveget szerkeszsem meg. Allg volt rá tiz perc időm. Nyakra főre meg is írtam, amit tudtam, míg a „Pesti Napló” szerkesztőségében várt rám a küldöttség: Hock János, Nagy György, Wildner Ödön és Melleiné Miskolczy Eugénia. Így mentünk Adyhoz. Amikor felértem, ép ráadták Adyra azt a bizonyos szép, fekete kabátot, mert otthon rendszeren kis barna házikabátjában járt. Már megint ünneplés volt az arc meg a jelenség, már megint egészségesnek, fiatalnak, nagyszerűnek látszott. Hock János odaállt a középre és egy szép beszédet mondott. Következett volna Ady felelete. Kis papírlapról akarta olvasni, de nem tudta elolvasni többé. Nekem kellett vállalni fölé hajolnom és úgy olvasnom el a szívből markoló pár sort.

„Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Dadogva, gyáván, de mégis némli büszkeséggel mondom köszönetet Önöknek, a forradalmi magyar nemzet tanácsának, aki eljött a költőhöz. Betegen és meghatóttan, hálásan szorongatom a felém ujjított kezeiket. Dadogva, mert életemben sokat kiabáltam, — dadogva is mondom, milyen jólesik nekem, ez a mindennél nagyobb kitüntetés. Ugy érzem, hogy való és bekövetkezett az én forradalmam.

Ékes magyarnak soha szebbet,
Száz menny és pokol nem adhatott,
Ember, ez embertelenségben.

Magyar ez üzött magyartalanságban,
Ujból élő és makacs halott.”

Ezekből a szavakból látni, hogy Ady, ha irt és ha gondolkodott, még teljes ember volt; csak a szava nem bírta többé. Engem annyira megrendített a látvány, hogy nem tudtam felolvasni, amit rám bízta. Középen elakadtam, valósággal kínos jelenet volt. A testület bucsuzott Banditól, engem kért, maradjak ott. — Ez is meg volt! — szölt, ajkát fájdalmasan bigyesztve. Aztán leült a fauteuilbe és ezt mondta:

— Azt hiszik, nekem elég ez is!

Ugy látszott, mintha inkább busitaná, minsem örülne. Aztán kedves naivitással árulta el örömeit. A jelenlét két zsurnalisztának pontos instrukciókat adott hogy és mint adják le a hírt a lapokban. Engem pedig noszogatótt, hogy igyam ki gyorsan a teámat, hogy a magam üdvözlő irását idejében és teljes szövegben adhassam le a könyomatostnak. Így élt az örök zsurnaliszta benne.

A Vörösmarty Akadémia alakuló ülésén én kaptam a levelet, hogy nem jöhet, beteg. Csak ezzel válaszoltam: Kafka meghalt. Az Akadémia legközelebbi ülésére a fővárosi könyvtárnak egy földszinti termébe Ady Lajos vonszolta be Endrét. Amint járt, olyan volt, mint egy aggastyán, de mihelyt leült, a szép prémes bundában, már megint a régi ifju arc, még mindig a régi, szikrázó szemek. Most is beszédet akart mondani, bele is kezdett. Ennyit mondott: „A forradalommal ránszakadt szabadságban és gyászban” ekkor megakadt, kétségbeesetten nézett jobbra-balra, rängó szájjal, ujra meg ujra eldadozta, kínos taglejtéssel iparkodott segíteni magát. Hiába! Ady Lajostól megkaptam a beszéd szövegét, melyet itt adok:

„A forradalommal ránszakadt szabadságban és gyászban imé megbuvunk itt azok, akik hiszünk. Nemcsak bujkálás lesz ez, hanem állandó és állandó magyar memento, hogy ennek az elköcsözött országnak és szerencsétlen magyarságnak még minden joga megvan az élethez.

Nem dalidózást, nem busmagyarkodást akarunk, hanem protestációt, fellebbezést és bátor kiáltást a „Népek hazája, nagy világ-hoz.”

Ülés alatt tagválasztásokról lévén szó, egy nagyon ifju író, (Kassák) óvast emelt egy Ismert Irónak (Herczeg Ferenc) jelölése ellen, kinek világnézetét a Vörösmarty Akadémia tagjai sokszor támadták, s ki viszonttámadással sem maradt adósunk. Igaz, hogy amellet mi bizonyos becsüléssel vagyunk az illetőnek talentuma iránt és sokan közülünk vele személyes jó barátságban.

A fiatal, tüzes író szavát igyekezünk lecsillítani.

Mondtuk, hogy mi szüztára az írodalmat, azaz hogy mindenféle világnézetnek tehetséges képviselőit reprezentáljuk ebben a testületben és époló kevéssé vagyunk forradalmárok, mint ellenforradalmárok. — Ady Endre döntősen, — szölt az ifju, — Ady Endre magához intette a fiatal író és a flu fekete sáljára mutatott. — Milyen szüni ez? Fekete, — volt a válasz. — Nem, zöld — mondta Ady s kínos mosolyra rándult el arca e salomoni ítélet után. Azután csak hallgatta tagválasztó vitánkat, egykedvűen, nem szölt többé, végül bocsánatot kért, hogy rosszul van és elvezette magát.

Most megint kezdődött bennem a lelki küzdelem, hogy el kell menni Adyhoz. Kell! Kell! Sokszor, mindig, mindennap. Hetek multak, nem mentem. Végre egyszer este tíz óra felé gondoltam, felmegyek hozzája és felviszem neki a nemzet díszoklevéletét, melyet közben a kormány s a tanács aláírt. Ady ágyban feküdt, épp hogy belenezett, de aztán megint félretette. Igaz, hogy ottlétem alatt egyszer-kétszer még nyult utána, nézegette, mintha kedve telnék benne. A lámpa épp ágya felett, szétroncsolt orcára süttöt, az asszonyka beszélt Ady állapotáról, Ady csak néha sutogott: gyerek, gyerek! Aztán felült. Ne hagyja t o k e l, segítsetek! Közbe-közbe, mintha ott se volnék, egy-egy újságlapot fogott és olvasgatott. Egyik szemét lehunyta, de látszott, hogy nem érti, amit olvas, nem olvas igazán. Ady-nétől megtudtam, hogy telefonjuk van, akartam a számot tudni. Ady feltápázkodott ágyában és az újjai szekerényre fel akarta írni a számot. Suta, kényszeredelt mozdulattal könyökölt fel, forgatta a ceruzát, rángatta a száját, kínosan hunyorgatott, de az írás nem sikerült. Akkor visszahanyatlott ismét s kért, hogy segítsünk rajta. Közben

folyton firtgette a vizzel elegy, szinte rózsaszín limonádeszerű vörösbortokat. Valami fanyar, keserű kifejezés üt az arcára, de úgy látszott, hogy figyel az én társasági, írodalmi és politikai pletykáimra. Megkérdeztem őt, hogy lehet-e így esti tíz óra felé traccra feljönni hozzájuk, mert ilyenkor érek rá legjobban. Megígértem, hogy ezentul gyakran jövök. Sajnos, ez volt utolsó megszegett baráti ígéretem Ady-nak.

Még egy tekintet, ahogy borotvátlan, borostás, lefogyott arccal, sovány karokkal, kezében az összevissza gyömösölt, elkínzott újságlapokkal ott fekszik a kis szobában, a kis lefüggönyözött lámpa alatt, s aztán Bandi, barát, Adym, nagy poétám, a csatlós, ki egykor ave-val üdvözölt, most feléd kiáltja: Ave poeta atque vale! Isten veled! Rekédtes hangod sohse halom, sohse nézek tágra nyitott szép napzedmedbe többé!

(Folytatjuk)

Gyujtó tavasz

A magyar börtönök
husvétalán hőselnek.

Kozmosz gyarmatán a kábelt elszaggatták csak bujdosva jár hír a nagy Világünnepről — köztünk élőhalottak fagya sugárzik, árnyékreflektorok csóválnak egymásra: emberek!

éhes sebtömeg, itt árnyék a fényforrás: vérző, fekete fény — szuró csontkarok égő husba beletört ölelése... a világmosoly arcunkon cseppkövé dermed, nyakunkon fenik a kést, mellünkben töviseket forral az álsimogatás — a gyermekeket keresztek dajkálják, méregpatakok halalujazák: ólomdobok visszhangozzák: meghalt az ember! — feltámad az ember!

harangok rohannak határról határra, falvak szívén táncolnak — szerelem, tűz sikolt; a Nap lángemlőt duzzaszt, tejjel telt a harmat, a ráncos Föld szöpk az örök gyermekségből... holtak ujjai közt már virággyökér zsendül, a mélység mikrofonján riadó dörömböl, vihartelefont szerelünk a zugó idegekből — halk óráítések hiába csittítják a lelkiismeretet, tornyok szemében föltámadás bilborharagja rémlik:

forr a káosz — széditő, fénylő rajzás... mi most akarunk nőni följebb, följebb: hogy minden élet ránk ülepedjék és hogy minden élet belőlünk kacagjon!

gyujtó tavaszba tengetjük pályáitán hitünk, rogyant palánkokon gyujtó kedvünk ugrál, széttörjük az álmotablákra írott életet: mert nincs halálunk, ha feltámad a Nép! a Jövő tallérainak gyermekarcokat gyujtunk kérve, rabolva és csukott városok előtt megcsörgetjük a feltámadás kincsét s a falakra jericho hangok lángügyeit ültetjük — testünkben a nyomor mithosz hegedült faragta, rajtuk a Lélek diadaléneke strászál... véreink gyülekezik a pislogó lámpákban és egyszer csak villan az emberi fény; mindennap jöhet a nap: végtelen embertenger sós borral árasztja a pállott ereket, dermedt testekből maholnap kiscsap a zászló: mindenki hit! mindenki vezér! és mindenki: tett!

... látatlan lepkék hordják a kenyérré fesztített Lélek parázshusát és dobják hitetlen agyakra — börtönkoponyákban fényvihar villámtánca Embertavasz csiráit rengeti: előre roppant óramutatók! előre mágnesek, ködök, csillagok! lét nem buvóhelyünk itt (félelemmel kivilágított barlang) nem a halál az élet bizonyága: szabadság, hogy — vagyunk! Messzi szétérett a rögben, minden porszemben egyetlen Tavasz... — valaki köztünk jár — valaki válogat szíveinkben — valami erő borzolja idegeink; az Idő zugó hidjain virágba, fénybe, életdalolásba lendül a Föld — milliók: trágya; de még hit kell termékeny tavaszodásra, hit és harc: szabad emberek!

Földes Sándor

„Az Ember” előfizetési árai:
Egész évre: Fél évre: Negyed évre:
220.000 o. k. 110.000 o. k. 55.000 o. k.
110 cs. k. 55 cs. k. 28 cs. k.
550 lel 275 lel 140 lel
275 dinár 140 dinár 70 dinár
8 dollár 4 dollár 2 dollár
64 fr. frank 32 fr. frank 16 fr. frank

Brett Adolf

Tulajdonos és igazgató

Walfischg.

11. Telefon: 71-9-29

PAVILLON

Bécs legelőkelőbb és legszebb táncpalotája ★ Naponta 5 órai tea
Este souper ★ Elsőrangú táncatrakciók

Egy párisi fogadóba

Szól a nóta, magyar nóta,
Egy párisi fogadóba...

Nem tudom, hogy helyesen idéztem-e koszorus költőnk, Szabolcska Mihály, a „Grand Cafében“ című megható versének fenti sorait, nem tudom, mert hiszen azt sem tudom, hogy koszorus költőnk, első Szabolcska Mihály, él-e vagy hal-e? Csak azt tudom, hogy Mihály bátyánc egyszer (ifjú vala és bohó) felruccant Páris városába, körülnézett a sik mezőn és a Boulevard des Capucines s a Place de l'Opera sarkán meglátott egy hatalmas, sárga épületet, amelyet úgy hívnak, hogy Grand Hotel. Biztosan tudom, hogy így volt, mert Miska bácsi mindezt versbe foglalta, hogy, aszongya, abban a Grand-Hotelben (ezt a hatalmas nyolcemeletes palotát fokos-mikoscikós-guláss magyarssággal, bájos egyszerűséggel fogadóknak nevezte Mihály), szóval, ebben a fogadóban van egy kávéház, bizonyos Café de la Paix és itt ő magyar nótát, magyar cigányt hallott, amiről ott, helyben, loco, eszébe jutott a gulya meg a kolomp, meg az Alföld, meg az a szép kis jól jövedelmező paróchia. Ezen, akkor, szeretett költőnk igenen elérzékenyült és dus magyar könnyeit rimbe csepegtetve megszülte a „Grand Cafében“ című verset, amely, hogy magam is itt ülök a fogadóban, bizony, önkéntelenül és mosolygósan eszembe jut.

Hát cigány az nem huzza most, mint akkor régen, de fogadóknak éppen fogadó a párisi Grand Café. Derék magyar siberek ültek körül az asztalokat és szólt a nóta, magyar nóta: öt vagon ab Havre, tizenhat és félért adok, Hitelfában husz kötés, csak már jönne Horovitz a dollárokkal és ötszáz-ezret vesztett a Mannheim. A csorda valahol ott-legelget a pesti City-kávéházban vagy a bécsi Dianában, az ifju úszók, kosok, borjúk és mangalicák pedig itt hancuroznak vigan és meglegedetten a párisi fogadóban, amelynek hangulatától valamikor szeretett költőnk spiccesre lágyult. A fogadóban alig hallani mást, mint magyar szót. Még pedig igen vig hangokat. Mert azok, akik ma még Párisban vannak: nyertek és nem mentek tönkre a nagy frank-harcban. A vezér, a főkolomp, a minden világonkijunktura örök nyerője Heim Jaques és legkitünőbb alvezére Politzer ur Pestről. Ők a hathetes frankesében nyolcszázmillió frankot kerestek. A kis- és álheimek csapata Lusztig Béla pesti tőzsdés vezetésével szintén nem igen panaszkodhat. Igaz, hogy csak ötvenmillióra becsülik a nyereségüket, de ők ezzel is nagyon meg vannak elégedve. Ez a Lusztig mindössze huszonöt éves és arról nevezetes, hogy bankcsalásért, lopásért és sikkasztásért négyszerült. Ötszáz frankkal érkezett Párisba, egyenesen a Markó-utcából s ma két villája van Páris mellett, Le Perreux-ben. Ő is a frank emelkedésére spekulált.

Persze sokkal nagyobb a Párisban elvérzett magyar és osztrák spekulánsok száma. Mondják, hogy egy párisi magyar bank, amelynek egyik tulajdonosa szintén intenzív részt vett a „felforgatók hazaáruló munkájában“, százezer dollárt vesztett néhány nap alatt s kezdheti előlről a fáradságos és veszélyes munkát. Deáky ur pedig, aki Berlinben, Bécsben és Budapesten összeharcsolt vagyonával állt starthoz a nagy harc első napjaiban, a végén úgy letört, hogy a Rotschild-akció utaztatta el a világ fővárosaiból. Harmadosztályon ingyen és bérmentve. Társa, Klein Géza, nem várta be ezt a szegényteljes elvonulást, a Sebastopol egyik mellékutójának rossz hírű zenésfürdjében egy arab homoszekszuális karjaiba dőlt és férjével, a vadarabbal, időnként be-benéz a Café de la Paix-be, a harc színhelyére. Egy bizonyos: nem Morgan, sem pedig az amerikai nagytőke okozta a frank javulását; a magyar siberek, spekulánsok, pénzszélhámosok csunya

halálát. A frank akkor kezdett szilárdulni Párisban, amikor Herkélyi ur, volt cs. és kir. főhadnagy igen tekintélyes összeggel megszökött Párisból. A magyar és osztrák spekulánsok őt bízták meg dollárvásárlással. Herkélyi ur szorgalmasan vásárolta a dollárokat mindenütt, ahol csak Párisban található volt. Naponta száz és százezer frank értékű dollárt vett a magyar sibereknek a főhadnagy ur és pontosan szállította is az árut. Egy napon Herkélyi ur, amikor éppen hatalmas kvantum dollárvásárlással volt megbízva, nem jelentkezett. Nem vett dollárokat. Egyszerűen a zsebében hagyta a „rossz“ francia ezreket és nyugodtan felült a brüsszeli expresszre. Elment. Megszökött. A magyar siberek attól

kezdve nem vették a dollárokat. Nem volt mivel. A pénz Herkélyi urnál volt. És mert nem keresték a dollárt, a frank javult.

Ez pontosan így volt. Lehet ugyan, hogy Morgan urnak is volt valami szerepe a dologban, de nem hiszem. Herkélyi ur ezt a bámulatosan szép és jól kigondolt „stósz“ egyedül csinálta.

A legkedvesebb, hogy a letörtek — Bécsben, Prágában, Stockholmban és Bagdadban — Morgan apja istenit szidják.

Fata Morgana! — mondják szomoruan. Pedig isten bizony a Herkélyi volt. Herkélyi a párisi fogadóból.

Páris, április.

Halmi József

Weissmann-t sikerült lebeszélni az öngyilkosságról

A tavaszi idő téle fordult, így a ki tehetett sietett visszaváltani a télkabátját a zalogházból. Az eső esett és a tőzsdén pedig a papírok estek. Ez az utóbbival magyarázzák az ugynevezett pénzhiányt, amit én már sokszor tapasztaltam, de soha nem tudtam az okát ilyen pontosan. Kényszerkölcsönrel enyhítettem a súlyosságát helyzetem, egy barátomat arra kényszerítettem, hogy ötvenezer koronát folyósítson kölcsönképpen, ezzel szemben összes monopóliumjaim jövedelméről lemondottam, felfüggesztettem zálogjogaimat és elfogadtam őt szanáló biztosul. Így szánva és mégsem meglegedve megrendeltem a fekete kávémat, amikor a pincér jelentette, hogy idegen ur óhajt velem beszélni. Magyarországból jött...

Egy csapzott hajú ember állt a kávéház ajtajában. Zavart, ijedt tekintetet vetett rám.

— Mit parancsol?

Nagyon izgatottan felelt:

— Bocsanatot kérek, én most jöttem az internálótáborból, Zalaegerszegről szöktem. Én nem kérek semmit. Csak elhoztam a végrendeletemet, mert öngyilkos leszek és valakinek legyen tudomása, hogy mi történt velem. Valaki intézkedjék, hogy a holttestemet hazavigyék Párisra és ne járjak úgy, mint egy gazdátlan kóbor kutya...

Az ajkai remegtek, a nagy ember zavaros szeméből forró könnyek patakzottak és én megindulva vigasztaltam:

— Térjen magához. Eleinte mind ilyen reménytelenül voltunk. Bizony nehéz az életünk...

— Három napja nem ettem, nem bírom tovább, én könyör adományokat nem fogadok el... — vágott a szavamba.

— Gyorsan megszvik egy kávét és elmondja, voltaképpen mi is történt magával?

A kávét megfelelő számu személyével azonnal megrendeltem és vendégem folyton könyvezzve kipakkolt:

— Weissmann József vagyok. Gazdatiszt. Pápán laktam. Engem nem politika miatt vittek Zalaegerszegről. A háboruban főhadnagy voltam és elvesztettem a ballábamat. (Weissmann bizonyított, feltúrta a nadrágját és a balnadrágszárából előkandikált a műlába. Szegény). Amikor kezdtek üldözni a zsidókat. Azért is, mondtam,cionista mozgalmat szerveztem Pápán. Több sem kellett nekem. Rámfogták, hogy megsértettem a kormányzót és vittek Zalaegerszegről. Felhagyították a hasamat, még most is nyitott sebében van.

(Weissmann ismét bizonyítani akart. Csak hagyja, mondtam, majd elvisszük egy orvoshoz.) A táborban egy táblát akasztottak a hátamra a melyen ez állt: Én egy büdös zsidó vagyok... A másik felén pedig: Éljen Horthy

Megittattak velem kétféle büdös vizet... Weissmann keserűen panaszkodott és mind zavartabban kezdett beszélni.

— Nem tudom összeszedni a gondolatimat. Én végezni fogok magammal.

Az ötvenezer koronás bankjegy a zsebemben megmozdult.

— Nézze, pillanatnyilag itt van magának ötvenezer korona. Sajnos, nincs több pénzem. Majd szerzünk lakást, orvost és ha a kórházban rendben jön, majd elmúlik ez a végzetes szándéka.

— Nem, én öngyilkos leszek! — Maradt meg az első elhatározása mellett Weissmann, a fellábu főhadnagy. Én segítségül hívtam dr.

Frank László kollégámat, aki szintén meghallgatta a rokkant hősöm kávéháziját és diszkréten százezer koronát helyezett az asztalra az ötvenezer korona mellé. És aztán hozzáfogtunk ketten, hogy eltértsük Weissmann-t öngyilkossági tervétől. Valóságilag lyukat beszélünk Weissmann ur hasába, amíg megígérte, hogy nem öl meg magát. Nem lesz öngyilkos. Jelölül ennek egy örízeti pillanatban villámgyors mozdulattal elkapta az asztalról a százötvenezer koronát és zsebre gyúrte a pénzt. Aztán gondoskodtunk róla még, hogy éjjeli szállása legyen és megadtuk egy orvos barátunk címét, hogy másnap jelentkezék nála, ő majd felvetteti a klinikán. Jó éjszakát és Weissmann féllábával katonásan és százötvenezer koronával elfávozott az éjszakába.

A végrendelet nálam maradt. És ebből a végrendeletből megláthattam, hogy ha volt szíve odaadni a kölcsönkért ötvenezer koronát, Weissmannnak is nagy szíve van. Csekély huszonkét hektár föld felett és egy könyvtár felett végrendelezett Weissmann. 10 hektár törvénytelen földnek, Kormos Józsefnek adományoz. A zsidó nemzeti alapnak Palesztinában nem kevesebb örökséget juttat. Erendeli, hogy a nevével elnevezett alapítványt létesítsenek a Szentföldön. Könyvtárát a pápai Izraelita Ifjúság örökölje. A végrendelet utolsó passzusa így hangzik:

„Ich lege meine Offizierscharge nieder und verlange, daß meine Eltern die von mir im Kriege erworbenen Auszeichnungen der ungarischen Regierung zurückerhalten.“

Für den Fall meines Todes, bitte ich meinen Leichnam nach Pápa zu überführen und mich in heimlicher Erde zu bestatten.“

Ebben a Weissmannban van önéret. Visszadobja főhadnagyi rangját és az összes kitüntetését Horthynak! És milyen nagy magyar: hazai földben akar porladni...

Eltelt egy nap, eltelt két nap. Hősömről semmi hír. Éjszaka nem tudtam aludni. Ez az ember mégis csak megölte magát!

Weissmann szegyeid magad, megszegted szavadat.

A harmadik nap dr. Frank végre hírt hozott Weissmannról. Hála istennek él és nem lett öngyilkos.

Ezzel szemben viszont nem volt sohasem főhadnagy, a lábát nem vesztette el a háboruban és nem volt internálva.

Kiderült Weissmannról, hogy hírhedt zsebmetsző volt világéletében. Azt a bécsi ügyvédet, aki a végrendeletét megszerkesztette, egymillióra megvágta. A bécsi rabbival fizettette ki a hotel számláját. (Háromszobás lakása volt a hinterbrühl Hotel Radetzkyben.) Jelenleg a bécsi rendőrség foglya. Lebukott. De én büszke vagyok: sikerült lebeszélnem az öngyilkosságról. És közben nem lopta el pénztárcámat. Hogy dühöngött volna vitéz Weissmann főhadnagy ur, ha kiemelte volna a tárcámat! Fejemhez vágta volna műlábát.

H. J.

Ne csupán dollárokért kolduljanak,

hanem erkölcsi demokratikus valutaért is jöjjenek hozzánk! üzeni a megtért Zákány Gyula

Zákány Gyula, katolikus pap, az első nemzetgyűlés tagja, az ébredő magyarok egyik vezetője, miután a nagyatádi Szabó-Bethlen-Eskütt-panamában részes volt és kormánypénzen áthajóztatták Amerikába — Amerika szabad levegőjében tudatára ébredt a kurzus nagy nemzetgyűlök büneinek. Zákány Gyula megtért, megtagadta a kurzust, az ébredőket, a fehér terrort és most a „Buffalói Híradó“-ban „Izenetem a gyűlölködő parlamenti szereplőkhez“ címen éles-hangu cikket írt a kurzusról, amelyben a többek közt a következőket mondja:

Szomorú hírek jönnek az óhazából! Egy még mindig lázálapotos, gazdaságilag a végső pusztulásba taszított ország földjéről nem is lehet jót várni.

Csupa kiábrándítás minden új hír és csupa önfegyelmet és önfeláldozást követelő a higgadt, hazafias szemlélet. Bizonyos szempontból megérthető az emigrációnak elkésredett és gyűlöletet szító hangja!

A becstületet, existenciákat nyakazó ördögl masina, a francia forradalmak borzalmas eszköze — a guillotín — ott áll még mindig nemcsak a magyar politikai placon, hanem a legutolsó kis falusi községben is. Volt az én kezemben is gyalázatos fegyver közvetlen a bolsevizmus után; ismerem veszedelmességét és testi-lelki életemen tapasztaltam pusztítását. Amikor letettem és megvetéssel eldobtam magamtól a pokoli, evangéliumellenes szerszámot, meggyőződéssel cselekedtem, — jóllehet tudtam, hogy anyagilag-erkölcsileg áldozatul kell esnem! — Talán a sors is így akarta és vezekelnem kell az Ébredő Magyarok Egyesületében viselt vezető szerepemért. Levontam a következményeket és testben-lelekben megtörve hagytam el hazámat. Tudnék én is innen gyűlöletet hirdetni, botrányokat leleplezni, tudnék szemétdombokba vasvillával belebökni, mint sokan hiresek, a volt nagy szereplők! Tudnék becsléseket célba venni, de nem embereken, nem az ugynevezett rendszeren és kormányzaton boszulnám meg magam, hanem hazámon. A kormány és a haza az nem egy, az egymást kéjjel mocskoló parlamenti pártok és a csonka-ország két különböző fogalom.

Most, amikor az ország gazdasági talpraállítása érdekében, pénzkölcsönt vettek fel, ajánlanám, hogy nézzenek kölcsön után, erkölcsi önzetlen hazafias értékek szempontjából is. Kerjének gentleman-séget is! Ne csupán dollárokért kolduljanak — immár szegényletes stílusban, — hanem egy kis erkölcsi, demokratikus magyar szellemi valutaért is jöjjenek hozzánk! Van ebből is elég; adhat az itteni magyarság és kamatot se kér utána!

Egyébként jó lesz megfontolni azt, hogy mi itt mindnyájan velem együtt kiüldözöttek vagyunk, egyiket az emberietlen, beteg gazdasági, feduális politika, másikat a másik, a parlamenti politika üldözött ki. Sokan vagyunk, majdnem félmilliónyan kiüldözöttek. Hatalmasak vagyunk nemcsak dollár szempontból! Immár üldözöttek is változhatnak és Önök üldözöttekké!

Itt mi Önöket megvetjük, mert egész parlamenti munkájuk nem az ország bajának gyógyítása, hanem pártbell és egyéni sikerek elérése, a könnyen izguló tömegek rokonszenvének kultusza lelkiismeretlen botránycsinálás útján. A bolseviklek tisztességesebbek, mert nyiltabbak, de Önök parlamenti impotenciájuk mellett, amidőn szánalmasak, egyuttal szemérmeflenül gonoszabbak is! Csak panamázzanak a rájuk bízott nemzeti értékekkel és öltsek magukra a közéleti laundrys jelmezét a bohócos Catok!

Ha a szerencsétlen ország tűri, úgy all' right!

Schunda V. J.
cimbalom
teljesen új állapotban, jutányos árban eladó. Bővebbet:
Wien, II., Blumauergasse 5, Tür 6

(* Perzsa szönyegek
Vagy vásárlás legfinomabb szönyegekben. — Közvetlen behozatal Perzsiából. — Vámszabad raktár a Hauptzollamt-nál
Naghi Fathaloff
Wien, I., Bäckerstraße 2

HIREK

Husvételi legenda

Hogy a föltámadás trombitája harsant,
Fölkelt Jézus s mondá:

— Ejj, de cudar, fals hang!

Már akárki fujja, nem ért a dudához,
Legföljebb csak holmi portugált utánoz.

No, de mindegy: föl kell támadnom —
Husvét van:
Kalács a tepsiben, sonka a fazékban,
Hát nézzünk csak széjjel!

S hogy a sírból kilép,

Visszahökkeni egy hivatalos bilét,
Mely a temetőnek kapuján díszleg:
„Budapest főváros.“ „Eladó sírhelyek“
„Zsidók és egyebek dupláját fizetik“
„Kutya és destruktív Innen kifizetik“.

Megvakarja Jézus szöke-fürtös fejét
S félénken tekintget a tájon szerzesztét:
— Hlusz' ez Magyarország! Itt a fő Wolff

Karl ur:

Azért szól hát a kürt itten ilyen falsul!
Itt feszítettek föl legtöbbször, legjobban:
Illó, hogy itt egyszer föl is tápáskodjam
Slomnak mélyéből és körültekintsek,
Megnymván angol-zárt, huzván faklincset!
Palotát és gunyhót sorra vizitelvén:
Milyen volt az árvíz s milyen lesz a termény?
Szóval, hogy kitudjam lelkeket fölsáva:
Érdemes-e már e nép a nép a megváltásra?

Elindula Jézus. A Teleki-téren
Szól hozzá egy handlé:

— Nem ajánlom, kérem,

Hogy ezzel a képpel, ezzel a kaftánban
Menjen a városba, nem, egyáltalában.
Nézze, vegyem tőlem bricseszt és kamásnit,
Őszörtés kalapot, bekeszt, rájtpájslit,
Szdja a zsidókat, mondja: köcskeméti
A kiriljuzumát! — s a tréfát nem érti.
Legyen mindenkivel szemben nyers, goromba!
S aki nagyot köszön: vágja csak gyomorbal
Sehol se fizessen, tisse kő a károst!
Igy veszélytelenül járhatja a várost.
Csak nekem fizesse meg a holmik árát,
Ugy éljek, hogy veszték! — másnak sokkal
drágább.

Átöltözik Jézus. Mit tehetne itt mást?
Neki vág az utnak, de nem nagyon bizvást.
Amig perronjára jut a villamosnak,
Szögverte lábára százsor rátaposnak.
Kalauz rátámad, pénzt megvámolja,
Csak C-durja vagyon, nincs neki A-mollja,
Jegyet nem ad, de hol egy ellenőr fellép,
Ott letaszítja a kocsirol ókalmét.

Gyalog máskál az Ur. Ellíti autót,
Meggázolja hintó, szélesben futó,
Melynek táltosait — lipicai fajták —
Magának Wolff urnak enkezei hajták.
Rendőr taszítja, járó-kelő löki,
Hogy belezádnak leomló üstöki.
Bankár nem fogadja, báró kidobhatja,
Dus plébániának zárva a lakatja.
A minisztereknél hiába is próbál:
Nem juthat előbbre a kapuajtónál:
Prollknak tanyáján káromkodás, láрма,
Hogy megint feljebb ment a trafiknak ára,
Hogy az ünnepre megkenyér síncs, nem kalács...
Mit használna itt az ige, a jó tanács?
Csoda kéne ide, csoda, hihetetlen!...
Példának okáért, hogy megbukjék Bethlen.

Egyet gondol Jézus: tán a parlamentben
Az ilyesmi nem is olyan lehetetlen.
Elindul hát oda. Bejut a karzatra,
Leül csöndben, hogy a lármát ne zavarja.

Hallgat. Hogy' is megy itt a szanálás rendje?
Hogyan küzd a lértét Bethlen regementje?
Ellenzéki hősök hogy' víjják a harcot?
Ki viszi a pálmát és ki vall kudarcot?

És amint hallgatja Fröhvirth Matyit éppen,
Vércsöppek gyöngyöznek a krisztusi képen.
Látja Kuna Pét is, amint Sütőnek ront
És a közelharcot felhőt veti a porond.
Hallja, hogy Rothenstein közbeszóli Matyinak,
S Bogyanál patognak a feszült nyak-inak,
Hogy Csontos Imre bá' külpolitikát mond.
Mire a baloldal, mint egy méhkas, ráront,
Hallja a beszédet, a hosszút, a tarkát,
Aminek nem látni föltől a farkát,
Látja a színvonalát, no, meg az elnököt...

Mit mondják? A Jézus szépen visszazökött
Ki a temetőbe. Bebukik a sírba
S keservét e néhány szóba belesírja:

— Husvét van, de jó hogy pár nap és vége

lesz,
Mert itt föltámadni bizony nem érdemes.
E népet annyira elszanálta Bethlen,
Hogy ezt megváltozom csupa lehetetlen.
Akkre az Isten kunapékét rámért,
Azokért küzdeni — kár a fáradsáért!

Csinom Palkó

— Czifferszky hazament tizenötévi fegyházért.
Az ügyesek is milyen óppen énekelnek az
engesztelődés szelleméről. Ót év után már
fáradtak. A fehér vérbírak azonban még
mindég elég rugékonyan vetik magukat ál-
dozatalkra. Czifferszky Károly géplakatos
hazatért az emigrációból. Az egri törvény-
szék gyilkosság büntetére való fölbujtás
címén pörbe fogta. A bíróság kihallgatott
több tanút, akik látták Czifferszkyt, mint a
gyöngyösi forradalmi törvényszék bíráját
ítélkezni. A törvényszék tizenötévi fegyházra
ítélte Czifferszky Károly géplakatos.

Bethlen és az ellenzék paktuma

Budapesti lapok szerint Bethlen István miniszterelnök hosszas tárgyalásokat folytatott az ellenzékkel. A tanácskozások, amelyekben a fajvédők nem vettek részt, végül is megállapodásra vezettek. A paktum állítólag a következő:

Az ellenzék hozzájárult ahhoz, hogy a szanálási javaslatok általános vitáját befejezzék. A fajvédők kivételével az egész ellenzék beleegyezett az általános vita befejezésébe. Ezzel szemben Bethlen miniszterelnök különféle engedményeket tett. A miniszterelnök elsősorban hozzájárult ahhoz, hogy osztrák mintára, pártközi bizottság végezze a szanálási törvény ellenőrzését. Ezenkívül a progressivitást minden adónemben életbe fogják léptetni, ami — ha igaz — a földbirtok megadóztatását jelentené. A lakások és boltok felszabadításának határidejét kitolják. A

szociáldemokrata párt a tárgyalások során politikai természetű követeléseket is támasztott és ezek szerint a paktum értelmében Bethlen miniszterelnök, hozzájárult az internálótábor feloszlatásához és az emigráció részleges likvidálásához. A megállapodás szerint körülbelül 40—50 emigráns pertörlése és hazatérése válnék lehetségessé. Szóval az állítólagos paktum az emigráció nyílt jelentene, hogy a sokezer bujdosó közül hazaengednének 40—50 emigráns. Arról egyelőre nem kaptunk hírt, hogy a paktumcsinálók a bebörtönzöttek szabadon bocsátására is gondoltak volna. Optimisták vagyunk és reméljük, hogy a börtönlakók is szóbakerültek a megegyezésben.

— A Világosság májusi fölvonulása. A Világosság szocialista egyesület tagjai május hó elsején, reggel fél 9 órakor a Viktória-kávéházban gyülekeznek, ahol rövid májusi gyűlést tartanak. A Viktóriából az egybegyűltek menetté alakulva, a szociáldemokrata párt májusi fölvonulásához csatlakoznak. A Világosság Kör fölvonulásában nemcsak az egyesület tagjai vehetnek részt, hanem szívesen lát a rendezőség mindenkit, aki az emigrációnak ezzel az egyetlen szociáldemokrata szervezettel rokonszenvez.

— Ami a Népszavában nem közölhető. Megírtuk az „Az Ember“ mult számában, hogy az „Uj Nemzedék“ azt a buta hazugságot röpitette világgá, hogy Göndör Ferencet Érsekújváron megverték. Mi erre rövid nyilatkozatot küldtünk a „Népszavá“-nak, amelyben a legobjektívebb hangon megírtuk, hogy Göndör Ferenc soha életében nem is volt Érsekújváron és így az „Uj Nemzedék“ részletes közleménye nyilván téves. A „Népszava“ előkelő módon mellőzte ennek a nyilatkozatnak a közzétételét, anélkül természetesen, hogy még csak válasza is érdemesített volna bennünket. Tekintettel arra, hogy itt semmiféle politikai jellegű megnyilatkozásról szó nem volt, hanem pusztán csak arról az egyszerű tényről, hogy az „Uj Nemzedék“ valami perfid hazugságát kívántuk megcáfolni, nem hisszük, hogy a magyar munkaszótály érdekei azt parancsolnák, hogy a „Népszava“ egykori nem is egészen utolsó rangú munkatársa, a szociáldemokrata párt régi tagja, mindkét forradalom intakt szereplője, jelenleg az egyetlen emigrációs orgánus szerkesztője ne írhasssa meg a magyar munkáság napilapjában, a „Népszavá“-ban azt, hogy a kurzuslap nem mondott igazat amikor az ő elagyabugyalásáról adott ujjongó hírt. Ugy gondoljuk, hogy a szervezett munkáság nem igen helyeselné, hogy a „Népszava“ szerkesztőségében jelenleg grasszáló kis epigonok, akik valamikor a cipőnk sarkáig is alig értek föl, most megengedik maguknak azt a semmivel sem indokolható szemtelenséget, hogy előlünk elzárják egy hazug hír megcáfolásának a lehetőségét. Hiszen még a rablógyilkosoknak is meg szokás engedni a hazugságok és rágalmak ellen való védekezést és mi utóvégre nem is vagyunk rablógyilkosok, hanem vagy egykori bajtársal, vagy elődjei a „Népszava“ jelenlegi redakciójának és ez a mal szerkesztőség nem más, mint a ml gyöngye és alig-alig rófnyi — utánpótlásunk. Pótlék. Ersz... —

Megjegyezzük itt végül, hogy a „Népszavá“-hoz küldött nyilatkozatunk másolatát elküldöttük a „Világ“ c. budapesti napilapnak is, amelyben volt annyi objektivitás és igazságérzet, hogy nyilatkozatunkatszó szerint leközölte. Szóval, a „Világ“ igen, a „Népszava“ nem. Így is jó...

— Nádosy országos főkapitány bukása. Jól informált körökben befejezett tényként beszélnek, hogy Rakovszky Iván belügyminiszterrel Nádosy Imre országos főkapitány is

elhagyja állását. Megrögzött fehér terroristák nehezen várt bukását jelenti ez a kőszá hir.

Boris László

Vellünk osztozott a bujdosó sorsban. Emigráns társunk. Milyen utlevéllel, micsoda árutakon menekült hazájából, nem tudom. Egy-két forradalmi plakát elég jogcim, hogy a fiatal Boris Lászlót halálra keressék. Megmenekült és mégis megölték. Talán sokat éhezett és a tüdeje nem bírta az iramot. Tegnap Párisban, Londonban, ma Bécsben. A fiatal magyar rajzolóművész így hanyódot az idegen világban, nagyokat küzdve, nagyokat éhezve, amíg az ismeretlen nevét megismerték, rajzaft elfogadta a „Matin“. Boris László, aki finom rajzban határozott tehetséget árult el, beérkezett. Fiatalon, de már mégis későn. Legutóbb a „Stunde“ rajzolója volt, aztán vért hányt és meghalt. A mentonei temetőben temették el. Sirassuk meg és irigykedjünk!

— Merényletet akartak tervezni Horthy ellen. Nem tudjuk leküzdeni a mérgezett tü meséinek reminiscenciáit, bár nem volna meglepő, hogy egyes körökben teljesen feleslegesnek ítélik Horthy Miklós életét, akinek kezéhez annyi ártatlan vér tapad. Nem tudjuk mégsem komolyan tartani a budapesti rendőrség legujabb sikerét, hogy Horthy-ellenes merénylet nyomára jött. Lehetséges, hogy egy újabb üldözést akarnak ezzel az állítólagos merénylettel előkészíteni. Nagyon fantasztikusnak és naivan hangzik az egész merénylethistória. Hetényi ur kiszimatolta, hogy egy külföldről jött Sztaron Sándor nevű munkás, anarchista, Horváth János és Seres Arnold vasesztérgályosokkal együtt merényletet akartak elkövetni Horthy ellen. Sztaron a Nemzeti Színháznál vagy az Operánál, majd pedig a magyar-olasz futballmérkőzésnél akarta meglesni Horthyt és le akarta löni. Mindig csak akarta. A detektívek alvász közben lelépték meg Sztaron, aki csak annyit mondott az öt elforgó detektíveknek:

— Tudom, hogy miért keresnek, szerencséjük, hogy alvász közben csiptek el.

A detektívek egy hat golyóval töltött Frommer-pisztolyt találtak nála. Az egész merénylethistóriában talán csak a revolver az igaz és Hetényi mester ehez a revolverhez kombinálta a Horthy-ellenes merényletet. Különben is, akkor hisszük, ha látjuk.

— Hatvany Lajos és a Petőfi Társaság. Az „Esti Hírek“, amely a nyomdászsztrájk alatt hírekkel szolgált a közönségnek, azt írta, hogy a Petőfi Társaság bűnvádi feljelentést tett Hatvany Lajos ellenlopás címén, mert állítólag a Petőfi Társaság tulajdonát képező több könyvet eltulajdonított. A hír nagy feltűnést keltett. Egy napig. Második napon kiderült, hogy a Petőfi Társaság nem tett feljelentést Hatvany ellen és nincs rajta semmi keresnivalója. Ellenben Hatvany Lajos feljeleníti rágalmazását az „Esti Hírek“-et.

— A pesti nyomdászkiárás. Kedden reggel véget ért a budapesti nyomdászkiárás és a nyomdai munkások megkezdtek újra robotjukat és a fővárosi lapok ismét zavartalanul megjelenhettek. A nyomdáknak kitört konfliktus állítólag mindkét fél győzelmével végződött, ami melőttünk meglehetősen homályos dolog és őszintén szólva, nem igen fogadhatjuk el munkásgyőzelemnek azt, amelyik végeredményében is azaz végződött, hogy az Athenaeum szedőinek béremelési követeléseiről majd ezután fognak tárgyalni. Hiszen emlékeztünk szerint éppen ezekkel az indokolt béremelési követelésekkel kezdődött el az egész mozgalom. Most, hogy a munkabeszüntetés, valamint a kizárás is lezajlott már, megállapíthatjuk, hogy a vadsztrájk a szervezett munkásság részéről sohasem helyes lépés és tulajdonképpen azzal kellett volna kezdeni a nyomdai munkásoknak igazán indokolt bérmozgalmát, hogy a nyomdászszakszervezet jelenlegi vezetőségét, amely kényelmes színekurákban terpeszkedik és irtózik minden erőlyesebb föllépéstől, tehát legelőször is ezt a vezetőséget kellett volna a szakszervezetben belül megbuktatniok. Az új vezetőség azután képviselhette volna és nyilván képviselte volna is a nyomdai munkások jogos követeléseit a lapkiadókkal szemben és ez esetben nem vadsztrájk, hanem jól előkészített, komoly és megalapozott sztrájk következett volna, előreláthatóan teljes győzelemmel. Egyébiránt örömmel láttuk a munkálati front megbomlását, amikor is a „Szózat“ és a „Nép“ című pogromújságok cserbenhagyták lapkiadókollegáikat és abbahagyták a munkás-kizárás, megjelentek nyilván nem szocialista szerelemből, hanem azzal az alattomos céllal, hogy a többi polgári lap szünetelése idején a maguk nevétségesen csekély nyilvánosságát áttörve, nagyobb olvasótábor hódíthassanak. Mi örvendünk a munkálati front megbomlásának, ami azonban nem jelenti azt, hogy a „Szózat“-ot és a „Nép“-et ne tartanánk a magyar sajtó legalaválóbb szennyiratainak, akik még a betyárbeccsület elemi szabályait is féltérugják, ha üzleti és politikai céljaik érdekében való. A „Népszava“ megjelenése az első perctől fogva szocialista kötelesség volt és igazán nem tehet róla a szervezett munkásság lapja, hogy ilyen csunya és unesztétikus társaságban — a „Szózat“ és a „Nép“ társaságában — volt kénytelen néhány napon keresztül megjelenni.

— Tárcza Hatvany Lajosról. A „Népszava“ keddi számában nagy örömmel olvastunk Borgisz tollából egy meglehangu méltató tárczát Hatvany Lajos Ady-irodalmáról. Mi valóban sokra értékeljük Hatvany ezirányú működését és senki sem fogja feltételezni, hogy ő ellene irányul a következő megjegyzésünk: Némileg aránytalanannak és sok tekintetben igazságtalannak tartjuk azt, hogy amikor például mi nem tudjuk elérni a „Népszavá“-nál azt, hogy egy ötsoros helyreigazító nyilatkozatunkat közölje egy kurzuslap rágalmaival szemben, akkor emigránstársunk, Hatvany számára a „Népszava“ egész tárcza-rovata rendelkezésre áll. Mert igaz ugyan, hogy Hatvany Lajos báró ősrégi proletárcsaládból származik, de annyi közünk elvégre nekünk is csak van a magyar munkásmozgalomhoz és a „Népszavá“-hoz, hogy ha az ő méltatására tárczát ír ki, nekünk is jussunk lehet szerény ötsornyi helyreigazításhoz. Vagy — nagyon követelődözök volnánk?...

— A „Panorama“ husvétli száma rendkívül bő tartalommal jelent meg. Hatvannál több kép díszíti a kitűnő lapot, melynek újra megjelent első száma méltó feltűnést keltett. Rovatal, szépirodalmi cikkei, általában ügyes kézzel megválogatott egész anyaga érthetővé teszik a kedvelt képes újság nagy és általános népszerűségét.

(X) Egyetlen magyar mulató, Renaissance-Bar. (Dukesz-Bar) I., Singerstrasse 9 Legjobb magyar cigányzenekar.

(x) Dinabad kávéház (Marlenbrückenél) a magyarok találkozóhelye. — Esténként a híres Munczy Béla cigányprímás zenekarával hangversenyez.

Az „Ember“ telefonszáma: 82-3-13.

Bécsi Kurir

Hatan ülnek egy íróasztalnál

Mire kell a szanálás Magyarországon

Budapest, április 17

Az ellenforradalom uralma Magyarországon Beamtenabbau-val kezdődött; az igazoló eljárás tizezrével szórta volt ki az állami és egyéb közalkalmazottakat, tanárokat, tanítókat — csak azért, hogy minden megüresedő székbe betelepídhessenek ketten-hárman állásokra éhes menekülteket a háborús félbemaradottságnak és a tehetetlenségnek.

Az utolsó hetekben újabb Beamtenabbau indult meg a szanálás jel-szavával: de ez az Abbau sem kevésbé potemkin, mint az előző volt. Az eredmény: emelése, nem pedig csökkentése a tisztviselői létszámnak.

Bethlen új szanáló programja újabb tizenötezer főnyi létszámcsökkenést ígér s nem is vonjuk kétségbe, hogy az államvasutak műhelyi munkásaiból az utcára is szórnak annyit, amennyit éppen tudnak. De hogy a tizenötezerbe nincs belekombinálva például a honvédelmi minisztérium rengeteg fölösleges, rejtve őrzött referense, az több mint kétségtelen. Pedig a békében alig néhány tucat előadót foglalkoztató honvédelmi minisztérium háztájékán akadna abbauolni való elég.

A háza tájékán, mert — a viszonyokkal ismerős hivatalos körök becslése szerint másfél-kétezerre rugó — minisztériumi személyzet nagy tömegét nem a minisztérium főépületében kell keresni, hanem elsősorban a minisztérium tőzsomszédságában fekvő régi hadtestparancsnoksági épület labirintusában. Hihetetlen, mennyi fantasztikus ügyosztály és mekkora referenskészlet nyüzsög ebben az őcska épületben!

Már a kapuban zord igazoltatás tartóztat föl. De zavartalanul bejutunk: igazolásainkat az ellenőrző őrség tisztje kifogástalanoknak találja.

Az ábécé nagy betűiről elnevezett osztályok egyikét keressük: olyan nincsen, azt az osztályt most másképpen hívják. Vagy három-négy héttel előbb is másképpen hívták, — ebben a kopott épületben állandó az átszervezés és átkezesítés. Végre — újabb igazoltatás után — bejutunk az illető osztályba: keressük X. referens százados urat. X. százados ur nincs itt, az ügykörét Y. százados ur vette át.

Y. százados ur bőbeszédű ember: roppantul tetszik neki, hogy a különböző ügyosztályok olyan furfangosan el-elűnnek és föl-fölbukkannak s tűnnek el újból. Nincs az az ellenőrzés, amely rájöjjön a csalafintaság nyomára. S boldog mosolygással mutat az asztalára:

ennél az asztalnál például hat referens dolgozik, mindegyik a hét más napján jön csak be a hivatalba. Hogyan is vennék észre, hogy a létszám hatosor akkora, mint a kimutatott, ha egy embernél több sosem található itt? ... Ugyanez a módszer dívik a többi osztályban is.

Azt már nem Y. százados ur pletykálta el, de még jobban informált forrásból tudjuk: az állam költségvetése csak a hétfői ur fizetését tartalmazza, a keddi, szerdai stb. urak illetményeit a Horthy-akció és más „jótékonyági” és félhivatalos akciók fedezik. Ezért nem tud a kormány a parlamentnek elszámolni ezekről a pénzekről.

A T-osztályok és egyéb „kémelhá-

ritó”, a „csehországi bolsevista propaganda” leküzdésére, a „belföldi bolsevista mozgalom” letörésére meg-szervezett ügyosztályok mind ebben az őcska épületben működnek s mindegyik hat-hat referens dolgoztat egy asztalnál.

Megkérdezzük Y. százados urat: mi a fene a célja ennek a nagy apparátusnak? Elkomorodik: fájós pontot érintettünk, — létalapját vontuk kétségbe. Ő, a munka rengeteg. A magyar társadalom nem is tudja, mennyi veszedelem fenyegeti. Veszedelem benn az országban, veszedelem külföldön. Az ország állandóan vulkánon táncol, „ha mi nem volnánk...” Az egész országot aláaknázza a bolsevizmus. Y. százados ur hangja suttogóvá válik: „csak egy szikra kell és lángba borul itt minden”. Egy szikra, — „de mi itt vagyunk ám...” Magyarország nyugodtan alhatik, mert ők megóvják minden veszedelemtől. A napokban is lefogtak egy bolsevistát, aki már-már az egész országot megszervezte!

Y. százados ur diadalmasan mosolyog, látszik: meg van elégedve, hogy kimutatta tulajdon nélkülözhetetlenségét, — nem a legkellemesebb dolog, hogy már egy ilyen kényelmes szerdai állásban is féltennie kell az embernek a kenyérét...

Barátságosan elbucszunk a százados urtól, — néhány nap múlva, amikor tehát a hét másik napján látogattunk el az őcska házba, az ügyosztálynak már ismét más volt a neve és a szerdai százados ur helyett egy mogorva főhadnagy fogadott: az asztal — szombati tulajdonosa...

S az ország költségvetését egyensúlyba hozó szanálójavaslat a hadügy-minisztérium költségvetését az 1924. év első felére előirányzott 9.1 millió aranykorona összegről 1926. év második felére 32.5 millió aranykoronára emeli fel, csak személyzeti illetmények címén. Hogy ceruzabeszerezésre is jut néhány aranykorona-milliócska, az magától értetődik.

Igy szanálja az országot a Bethlen-kormány, amely hat semmivétőt tart egy asztalnál csak azért, hogy a tulajdon nélkülözhetetlenségüket próbálják meg valahogy indokolni. A naivabb szemlélő azt gondolná, hogy a hatak zord harci terveket forgatnak az agyukban, amikor a közös asztalhoz letelepednek. A naivabb szemlélő azonban csalódik: jámbor, csöndes bürokrataik ők, akik csak kényelmes állásuk megvédelmezésére eszelnek ki haditerveket.

Az ellenforradalmi Magyarország célja, lényege, titka az, hogy a jó urak hatan ülhessenek egy asztalnál — és mind a hatan megkaphassák a fizetésüket aranykoronában.

Szabó Gergely

Rothenstein és Lehner. A groteszk magyar politikai élet utolsó napjai kebelbarátokká avatták Rothenstein Mórict szociáldemokrata képviselőt és Lehner-Lendvai István fajvédő honatyát. Röhögve beszélnek Budapesten arról a szinpadias jelenetről, amikor Lehner-Lendvai István a parlament folyosóján odalépett Rothenstein Mórchoz és leereszkedőleg megvereggetvén a vállát, így szólt a szocialista képviselőhöz:

— Ember vagy Mórict!

Rothenstein állítólag rendkívül büszke volt arra, hogy Lehner nevű iszákos pörogromvezér őt embernek deklarálta, amiből viszont politikai körökben arra következtettek, hogy Rothenstein idáig maga sem tudta, hogy ő ember. Lehner megállapítása után viszont mi kételkedünk Mórict embervoltában.

Az „Ember” telefonszáma: 82-3-13

Egy magyar kiköt Braziliában...

Levél Rio de Janeiróból

Rio de Janeiro, március

Nem vagyok elég jó író ahhoz, hogy elég megrázóan tudjam ecsetelni azt a hét poklot, amit egy braziliai kivándorlóknak át kell szenvedni.

Elpróbálok mondani az általános sémáját egy megérkező magyarnak, hogy lássák otthon, milyen jó élet van idekint.

Jelezve van egy hajó Európából. A mi magyarunk az utolsó éjjel már nem aludt s alig várja a napkeltét, amire Rióba kell a hajónak érkeznie. A hajónak nem szabad este befutnia a kikötőbe s ezért kint vesztegel. Ez azért van, hogy az utas lássa egész éjjel az orra előtt az isteni kivilágított, kilométer hosszúságú partot, tele ragyogó ivlámpákkal és a felcsigázott s végre ismét partot és valami szárazat látni vágyó lelke tele van hozsánával, azaz egészen megsédüljön, ha partra száll.

Réggel lassan bevontatják a hajót a rakodópartra s zeneközpontba húzza a jó „brasil-machich“-t. Barátunk beáll a sorba, meg-nézik a papírjait s aztán végre mehet az utcára aranyat keresni.

De erre még ráér, hiszen ma csak nem kezd el dolgozni. És van még vagy 10 dollar a zsebében.

Tehát gyérünk egy szállodába. Meg fogja egy magyarul beszélő, köpcös bácsi! „Maga is magyar barátom! Látja, azok is magyarok és mennek a magyar szállodába. Ha nincs pénze, majd ha dolgozik, megfizeti!” Ez a magyar szállodás az öreg rabló: bácsi! Felrakják tehát a csomagját egy kis talligára s viszik és ő meg megy a csoport magyarral.

A magyarszálloda: A sok kétes hírű kikötőcsapszék között kételemes, elől nyitott sötétessel, hátul vendéglővel.

Ketten-hárman alusznak egy szobában. A kosztot is beszámítják a szoba árába. A szoba piszkos, tele fereggel és brazil sváb-bogarakkal, „barato“-kal. A konyhán nem lehet keresztülmenni a rossz, savanyu szag s a rengeteg légy miatt.

Barátunk nekiül szélesen az ebédnek s hallgatja az „öreg okosok” magyarázatát. Minden egyszerűen megy, gondolja s majd ő megmutatja, mit tud ő. Odahaza kereskedőség volt s míg megtanulja a nyelvet, addig el megy dolgozni valahová.

Delután autót bérelnek, hiszen ez itt olcsó! Csak 10 millireis egy óra! — s körül-kocsikázzák a várost. Este fáradtan vacsoráznak s a feje szédül a sok új s neki ismeretlen dolgok látásától. Nem egészen így gondolta ő a dolgot, mert itt egész rendszeren öltözött emberek vannak.

Egyik sem hord „bursisak“-ot, amit otthon bevásárolt s egyik sincs csizmában a tropikus sár miatt. S a távcsövet s revolvert a nagy táskával olcsóbban lehet venni, mint otthon.

S az a sok felesleges dolog, mit otthon valutacsere céljából bevásárolt, mind hasznavehetetlen s most már mit csináljon, szegény feje?

A magyar honfitárs, a szállodás ad tanácsot holnap és fogja magát s lefekszik!

Ejjel le nem hunyja a szemét, mindig csiprágja valami. Majd egérrágcsalást hall. Lámpát gyújt s nagy, futó, fekete bogarakat lát.

A lámpafényre tele lesz a szobája moszkítókkal, ezektől fél, tehát eloltja a lámpát s fejére húzza a takarót.

Másnap előveszi a felírt ismerősök címét, sorban felkeresi s mindenütt azt hallja: hja! itt nagyon nehéz elhelyezkedni s minek jött ki?!

Felmegy a német segélyegyletbe valami állásért, ott most nincs semmi, jöjjön pár nap múlva.

Szomorúan bandukol a szállodába s látja, hogy a többiek sem jártak több eredménnyel, mint ő.

Levelet ír s holnap majd újból utána fog nézni.

Igy megy pár napig, míg a pénze tart s végre akad egy állásra, 5 mill napszámmal s boldog.

A szállodát nem bírja kifizetni, ott hagyja tehát zálogba a csomagját, amit soh'se lát viszont többé s belejut a többi magyarok szomorú kalváriájába, ahonnan nehezen lehet kijutni.

Nem mondom, hogy egyes szakmatudással rendelkezőnek nem sikerül jobban, de ezek sem tudják egy év alatt félretenni azt, amiből újból haza vagy Északamerikába mehetnének.

Nem akarok most mesélni arról a sok magyarról, akikkel a kikötő partján találkozom, lezülve, rongyosan, borotvátlanul, várva, hogy mikor tudnak hazafelé menő hajókra felszökni, mint fekete utas, ami majdnem lehetetlen az erős ellenőrzés miatt. S azokról, akik, ha már feljutottak, milyen hirtelen csusznak le újból.

Ezt egy következő levelemben fogom megírni.

Még csak egyet. Most megalakult a „Magyar Egyesület”, talán meg fogja ezt a kezdő nyomorúságot szüntetni, de nem hinném, hogy sikerülni fog az az egyesületnek álláshoz és megélhetéshez juttatni a magyarokat.

Az emigráns magyar diákokért!

A magyarországi fehér terror legborzalmasabb, leggyalázatosabb tettét a diákok ellen követte el. Örök időkre kizárta az összes magyar egyeteméről mindazokat a diákokat, akik a forradalmak alatt a diákmozgalomban bármilyen szerepet is játszottak, akik a Gaillet-kör tagjai voltak és akiket névtelen „hősök” feljelentettek. Így több száz diákot, természetesen éppen azokat, akiknek diplomához jutása nem a fehér terror, hanem a szabadságot harcolók táborát erősítette volna, örökre elzárta az egyetemen tanulás, vagy esetleges külföldön végzettség után a Magyarországon letelepedés lehetőségétől. Ezt az ellenforradalom legvéresebb korszakában hozott brutális határozatot, amely azonban csak névszerint felsorolt diákok ellen irányult, állandósították és általánosították a Hoór-Haller-féle numerus clausus szegycmentörvényvel.

Ennek a törvénynek borzalmasságát növeli még az, hogy a numerus claususos magyarországi egyetemek allg egyebek, mint gyanus helyekről származó zsoldokkal fizetett, bajtársi szövetségeknek nevezett különítményeknek, egyetemekkel, előadásokkal és gerinctelen díszszóval leplezett tábor-tanyáit. Ezek az egyetemeken nincs komoly tanulás, ezekről az egyetemekről kikerülő emberek nem tudhatnak és Budapest vezető tisztiorvosának jelentése szerint nem is tudnak semmit.

Akiket kizárnak, szegények, mert csak szegényeket sújt Kurzus-Magyarország, vagy kénytelenek a tanulásról lemondani és számtalan jobb sorsra, produktívabb munkára alkalmas ember vesz el így, vagy ha külföldön próbálkoznak, olyan pusztító, sorvasztó nyomorban élnek, amely segítést nélkül, szinte lehetetlenné teszi a komoly tudáshoz szükséges tanulást.

Bécs a központja a Magyarországról kiűzött diákoknak, mert itt csak magas tandíjak nehezítik a szegény külföldiek tanulását.

Két-háromszáz olyan magyar diák tanul itt, akiknek a magas tandíj (most másfél-millió öK), a megélhetés a legkínosabb gond. Félévről-félévre nagy, sötét akadály előttük a tandíj. Ha ezt különféle segély-akcióktól, vagy a leghetlenebb munkákkal megszerzik, jön az igazi, nagy nyomor, a sorvasztó küzdelem a megélhetésért, nyomortanyákban, rossz diák-menzán, egy vég-nélküli szenvedés a tanulhatásért, a legfontosabbért, amire azonban a legkisebb idő marad.

Fiatl energiák mennek itt tönkre ebben a szomorú vergődésben, napról-napra újabbakat dönt ki a tífóvészt, a rossztápláltsággal járó legyöngülés és ha mégis készen lesznek tanulmányaik ezek az emberek, az csak annak a mindennél hatalmasabb dacos kitartásnak köszönhető és annak a nagy akaraterőnek, amivel minden Horthy-terror és minden szenvedés ellenére kiharcolni igyekeznek, hogy produktív, hasznos dolgozói lehessenek a társadalomnak.

Magyarországon öt éve csak gyilkosokat nevelnek, gyilkosait árthatlan életnek, gyilkosait a szabadságnak, a kulturának, a jog-nak és az emberiségnek. De Magyarország nyolcmillió népeinek szabad emberekre van szüksége, orvosokra, tanárookra, mérnökökre, dolgozókra. Ezért mindenkinek, aki a kurzista Magyarország helyett, szabad, demokratikus Magyarországot akar, legalább a külföldre üldözött magyar diákok támogatásával, kell a numerus claususos rendszer elleni harcban segítenie.

„A Wirtschaftshilfe der Arbeiterstudenten Österreichs” magyar csoportja ezután kér mindenkit a kultúra, a szabadság és az emberiség nevében, hogy a Bécsben nyomorgó magyar diákok tanulási lehetőségét támogatásával segítse.

Adományokat a Wirtschaftshilfe der Arbeiterstudenten Österreichs, Ungarische Gruppe (XI., D'Orsay-gasse 5.) címre lehet küldeni.

— Illy László. A Horthy által megkegyelmeztet Club-kávéházi gyilkos, Illy László újból szerepel a nyilvánosság előtt. Leg-utóbb leleplezték, hogy Illy Mayer Jánostól, az egységspárt elnökétől szállítási engedélyeket kapott, most meg az derült ki, hogy egy vámcsalásban van angazsálva. Bekísérték a rendőrségre, ahonnan azonnal szabadon engedték. Ha már gyilkosságért nem bántják, helyes is, hogy egy ilyen kis család miatt ne molesztálják a nagy embert.

Ehrenreich Gusztáv Kronprinz bárja

WIEN, II., ASPERNBRÜCKENSTR. 4
TELEFON 41-3-31

Minden este 9 órától Bokor Pista hangversenyez. * 3 óráig nyitva.

Fourneau tanár pilulái

A vérbaaj megelőzése

Páris, április hó.

A probléma, nemcsak az oryosokat érdeklí, hanem a legtágabb nyilvánosságot is. Ma már mindenki tudja — orvos vagy nem orvos —, hogy a szifilis minden tulás nélkül, az emberiség legelterjedtebb és egyben legveszedelmesebb nyavalyája. Hihetetlenül alattomos, ezerarcu és kiszámíthatatlan. Gyorsan, gyökeresen és brutálisan dolgozik, nincsen az emberi szervezetnek oly része, amelyet ki nem kezdhetne. Semmi sem áll útjában, keresztül tör a bőrön, véredényeken, szerveken, befészkel magát az agyba, szívébe, májba, vesébe és még az anyaméhben a placentán át eléri a születendő magzatot... Igen, ez ama átok, amely átszáll hetediziglen... Egy francia orvos hasonlata szerint, a tüdővész, mint finom reszelő, láthatatlanul, lassan végzi munkáját, a vérbaaj miként furo, gyorsan ályukassza a szerveket. Anyi és annyi család természetlensége, a nagyszámu halvaszületett gyermek és az élve születettek öröklött fertőzöttsége mind az ő műve. A tabétkusok, a paralitikusok ugyancsak az ő áldozatai. Művét nem lehet kimeríteni, sem eléggé félni; kétségtelen, hogy a vérbaaj a fehér emberiség legsúlyosabb medico-szociális problémája.

Az emberi szellem nem volt tétlen vele szemben és hatékonyan küzd ellene. A német Staudinn fedezte fel a kórokozó bacillust, az u. n. „spirocheta pallida“-t, Wassermann alkalmazta először a róla elnevezett reakciót, amely kimutatja a kórokozó jelenlétét a vérben és Ehrlich találta meg a baj leghatékonyabb ellenszerét, az arzenobensolt. Eként a németek nevéhez fűződik a dicsőség a döntő felvilágosítás terén. Azonban a tudománynak nem csupán a gyógykezelés a célja, hanem elsősorban a baj megelőzése. A vérbaajt ma már lehet eredményesen gyógyítani — természetesen a maga idejében — viszont eddig nem sikerült oly eljárást alkalmazni, amely preventive képes lett volna a fertőzést megátolni. Már pedig elsősorban ez az orvosi hivatás és tudomány eszménye. És ebben a vonatkozásban a franciákat illet az érdem. A híres Pasteur-intézet kutatásai teljes bizonyossággal dokumentálják, hogy az esetleges fertőzést idejekorán alkalmazott eljárással csirájában lehet elfojtani. Ez nem azt jelenti, hogy ezután nem lesz vérbaaj. Csúpan arról van szó, de ez is roppant jelentős, hogy bárki, aki követi az új eljárást, megóvhatja magát az esetleges fertőzéstől. A párisi Pasteur-intézet kiadványai beszámolnak ama kísérletekről, amelyeket a francia kutatók és klinikusok e téren elértek. A kutatások sorát a híres Metschnikoff és Roux nyitották meg és ők ajánlották az első gyógyszert a megelőzés tekintetében. Utánuk számosan foglalkoztak a kérdéssel s újabb és újabb preventív eljárásokat ajánlottak. Mindeme munkálatoknak gyakorlati jelentősége aligha volt, aminek magyarázata főként a követendő eljárás körülményességében rejlett. A páciensnek ugyanis ecélből orvost kellett felkeresnie és ismételt befecskendezést kellett kapnia a véredényébe, ami költséges és körülményes eljárás lett volna.

Ez a sikertelenség egyszerű oka. Ezen segített Fourneau tanár, az orvosi akadémia tagja és a Pasteur-intézet tudós kutatója, aki egy új megelőzési eljárást javasolt meg, amely lényegesen leegyszerűsíti annak alkalmazását. Immár minden orvosi beavatkozás nélkül, az érdekelt egyszerűen megveheti a szükséges pilulákat, amelyeket a találkozást követő napon s attól kezdve négy napon, előírt adagolásban be kell vennie, hogy az esetleges fertőzésnek elejét vegye. Ez nemde olcsó és kényelmes eljárás és ami döntően fontos, pozitív eredményes. Fourneau tanár először majmokon próbálta ki gyógyszerét, amely egy komplikált arzénvegyület, s amelyet röviden stovarzol, 190-nek neveznek.

Fourneau ugyanis egészséges majmokat

vérbajos majmokkal hozott össze, avagy egyszerűen beoltotta nekik a vérbaaj kórokozóját. Az eként megfertőzött majmok egykénék az aktust követően beadta a stovarzolt, másiknál viszont hagyta manifestálódni a következményeket. A magára hagyott majom megkapta a vérbaajt, a stovarzollal adagolt sértetlen maradt. Természetes, hogy Fourneau ezt a kísérletet akárhányszor megismételte s mindannyiszor pozitív eredménnyel. Az intézet két fiatal orvosa a siker mámorában ugyancsak beoltatta magát a kórokozóval és közvetlen utána a stovarzol alkalmazásával minden következménynek elejét vették. Ezek után a vérbetegség hírneves kutatója, Fourneau tanár végzett döntő jelentőségű kísérleteket. Páris egyik nagy klinikáján harmincöt vérbaajtól mentes nön megismételte az elmondott eljárást, amely minden esetben abszolút eredménnyel lított ki, a stovarzol szedése mindnyájukat megvédte a kórokozó ellen.

Nem lehet kétséges, hogy egy ilyen megelőzési eljárás, ha széles körben ismeretessé válik és felvilágosító propagandával elfogadtatásra talál, rendkívül becses szerepet teljesít a vérbaaj elleni preventív küzdelemben. Franciaországban már be is vezették a gyakorlatba. A francia hajók legénységét, amely a gyarmatokba indul, eme pilulákkal látják el és gondoskodnak róla, hogy a pilulákat be is szedje bizonyos gyanus együttlétek után. Eként a vérbajos megbetegedések száma csökkent. Persze idő kell hozzá, amíg egy új eljárás gyökeret ver és általánossá

válik. És ez nem jelenti azt, hogy ezután nem lesz többé vérbajos fertőzés, ez csak lehetőséget nyújt arra, hogy a fertőzés elkerültesék. És ez már maga is nagyon komoly és megbecsülendő lépés a megelőzés terén.

Talán nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy a leghivatottabbak véleménye szerint a megelőzés sikeressége arra vezethető vissza, hogy a kórokozó a fertőzést követő első napokban még csupán a bőr felületén tartózkodik és csak később hatol be a szervezet belsejébe. Eme első stádiumában viszont a spirocheta rendkívül törékeny és ezért gyöz felette a gyögyszer ereje.

Neufeld Béla

Főszerkesztő és kiadótulajdonos:

GÜNDÜR FERENC

A szerkesztésért felelős Renger József
V., Leitgebasse 14, I.

Szerkesztőség és kiadóhivatal V., Hamburgerstrasse 20., II. 7.

Prágai szerkesztőségünk:
Praha Vinohrady Zizkova 12.

GEORGSBAD

WIEN, IX. CLUSIUSG. 12 - TEL. 18-1-40
Orosz gőzfürdők szerdától, kádfürdők
keddtől vasárnapig egész nap nyitva

RENZ-ÉPÜLET

Circus

1/2 8 Carl 1/2 11

Hagenbeck

Az elsőrangú áprilisi műsor!

4 FELLER kötéláncosok	PALERMO-LISSI zsonglörök	3 SIDNEY 3 salmortale motorbiciklivel	LES FLORENCE equilibristák ugrójeleket
--------------------------	-----------------------------	--	---

2 WYPL0 BROS akrobaták	A TITOKZOS BÖRÖND ? ? ?	AMATÖR-LOVAGLÁS a közönség részvételével, díjakkal
---------------------------	----------------------------	---

PETOLETTI SZABADLOVAGLÁSA

ELEFÁNTANYA ÉS BABY	4 BRONNET uj tréfékkel	COWBOY VOLTIGE ARTHUR BURKETT
---------------------	---------------------------	----------------------------------

HAGENBECK VILÁGHÍRES VADÁLLAT- ÉS LÓIDOMÍTÁSAI

Minden szombat, vasár- és nagy családi előadás mérsékelt
ünnepeken napon d. u. 3 órákor helyárrakkal
Jegyelővétel: a Circus-épület nappali pénztáránál, II., Cirkusg. 44 (Tel. 46-4-77). A Heller könyv-
kereskedésben, I., Bauernmarkt 3, (Tel. 67-3-64) és minden jegyirodában.

Moderne Druderei

empfeht sich zur Herstellung sämtlicher moderner Drudarbeiten

DRUCK- UND VERLAGS-GESELLSCHAFT M.B.H. «RING» WIEN, XII RUCKERG. 12
TELEPHON NR. 82-3-13

VERLANGEN SIE DEN BESUCH UNSERES VERTRETERS

NACHTFALTER

Igazgató: J. Prumüller

Bécs legelőkelőbb táncpalotája, — Elsőrendű italok Szeszes italok rendelése nem kötelező

Előkelő magyarok találkozóhelye

HATÓSÁGILAG ENGEDÉLYEZETT
BUKMEKERIRODA
KARDOS IMRE, WIEN, I. BEZ.
ANNAGASSE NR. 7
TELEFON 74-7-12

Elfogad start és totalizátor fogadásokat a bel és külföld minden lövésnyére. Délután 6-ig fővesz fogadásokat minden egyes futamra. Startlisták az irodában megtekinthetők

Franz Diglas

étkezője és mintaborpincéje

Schwechati sörcsarnok

Wien, I., Singerstrasse 6

Elsőrangú konyha, déli menü
Minden este nagy hangverseny!

Pàrisban

«Az Ember» képviselője

Georges Bölöni

5 Rue Rameau Paris 2-na

Minden magyar könyv és gazdag tartalmu olcsó naptárak kaphatók

Ristorante LIDO

I., NEUER MARKT 3

A legfinomabb olasz konyha! Asztali és csemegeborok, a leghíresebb olasz borpincéből.

Centralbad

A legmodernebb gőz és kádfürdők
Wien, I., Weihburgg. 20 Tel. 77-401

Nyitva 8-11-ig: hétfőn, szerdán, csütörtökön, pénteken és vasárnap
8-5-ig: szombaton. Kedden zárva

Baden A téli sportolók találkozóhelye **Baden**

HOTEL-RESTAURANT „STADT WIEN“

ELSŐRANGU ÉTELEK ÉS ITALOK
AMERICAN-BAR
TULAJDONOS: FRANZ KUBELKA

„AZ EMBER“ PÁRIS

XI., KERÜLETÉBEN KAPHATÓ

BOULTZ MIHÁLY

FODRÁSZ-TERMÉBEN

86, RUE DE CHARONNE 86

LEOPOLD ASCHER BRUDER

különlegességi áruház női kabátok, kosztüm-ruha és bluzokban. Husvétii occasiók árak. A leggyazdagabb választék

WIEN, VI. MARIAHILFERSTRASSE 50

PRIVAT-RESTAURANT VI., STUMPERGASSE 62. szam
Mariahilferstrasse-től második ház

Elsőrangú magyar ételek
Olcsó árak! * Szigoruan figyelmes kiszolgálás

Ehéd- és vacsora **menü** 8000 és 11.000 korona

M. HOLZER

VI., Mariahilferstraße 89 (Flottenkino mellett)

Különlegességi áruház kötött és szövöttárakban

Prof. RAKOWIANU

bécsi vendégszereplése csak április végéig a

JOHNNY LEUPOLD BAR-jában

I. BEZIRK, HABSBERGERGASSE 6 (Graben)
Telefon 75-2-11

★ „Ideal“-harisnyák ★

I., Trattnerhof 2 (Graben) ★

A legújabb és legelegánsabb kötött és szövöttárak ★

„Az Ember“ terjesztését Glöckner Endre (für Wien, XVIII., Gentsgasse 7) intézi. Minden a kiadóhivatalnak szánt küldeményt erre a címre kérünk. „RING“, Druck- u. Verlags-Gesellschaft nyomása Wien, XII., Ruckergasse 12. Telephon: 82-3-13.